

KANTAR

Polacy o pomocy rozwojowej

Wyniki badania Kantar Polska dla Ministerstwa Spraw Zagranicznych

Warszawa, grudzień 2019

Spis treści

Informacje o badaniu	3
Najważniejsze wyniki	4
Wyniki badania	6
Wstęp	6
1. Opinia publiczna o potrzebie udzielania przez Polskę pomocy krajom słabiej rozwiniętym .	6
2. Poinformowanie o pomocy Polski dla innych krajów oraz źródła i treść informacji.....	13
3. Świadomość problemów rozwoju międzynarodowego	19
3.1. Kraje biedniejsze i gorzej rozwinięte niż Polska.....	19
3.2. Cele Zrównoważonego Rozwoju	21
3.3. Największe wyzwania na drodze rozwoju krajów słabiej rozwiniętych.....	23
4. Dziedziny, sposoby i kierunki pomocy	26
4.1. Dziedziny pomocy.....	26
4.2. Sposoby i kanały pomocy	29
4.3. Geograficzne kierunki pomocy.....	33
5. Wielkość polskiej pomocy	35
6. Rozpoznawalność logotypu współpracy rozwojowej	38
7. Zaangażowanie w pomoc krajom słabiej rozwiniętym	39

Informacje o badaniu

KLIENT:	Ministerstwo Spraw Zagranicznych
TEMAT:	POLACY O POMOCY ROZWOJOWEJ.
TERMIN REALIZACJI BADAŃ:	22 listopada -27 listopada 2019 r.
PRÓBA	Ogólnopolska reprezentatywna 1014-osobowa próba mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat
LICZBA ZREALIZOWANYCH WYWIADÓW	Cykliczny sondaż wielotematyczny Omnibus, zrealizowany techniką bezpośredniego (face to face) wywiadu kwestionariuszowego w domach respondentów
MAKSYMALNY STATYSTYCZNY BŁĄD POMIARU	+/-3,1% przy wiarygodności oszacowania równej 95%

Najważniejsze wyniki

- Ponad dwie trzecie Polaków (69%) uważa, że Polska powinna wspomagać rozwój krajów słabiej rozwiniętych. Przeciwnego zdania jest ponad cztery razy mniej osób (15%). Wynik netto poparcia dla organizowania przez Polskę działań pomocowych wobec krajów słabiej rozwiniętych kształtuje się na poziomie 54 punktów. Z niższym wynikiem poparcia netto mieliśmy po raz ostatni do czynienia w 2015 roku, kiedy wynik osiągnął poziom 44 punktów procentowych.
- Zwolennicy udzielania przez Polskę pomocy krajom słabiej rozwiniętym uzasadniają swoje stanowisko, najczęściej wskazując na moralny obowiązek (44%). W drugiej kolejności wskazywano na korzyści dla Polski wynikające z udzielania pomocy (30%) oraz konieczność pomocy wynikającą z międzynarodowych zobowiązań (28%), a także fakt, że bogatsze państwa pomagały nam, więc teraz my powinniśmy pomóc słabiej rozwiniętym (27%). Co czwarty zwolennik udzielania pomocy wskazywał na przeciwdziałanie nielegalnej imigracji, a także na uzależnienie sytuacji Polski od sytuacji w innych krajach. Dopiero na dalszej pozycji znalazł się wystarczająco wysoki poziom zamożności Polski (15%).
- Osoby, które nie popierają kierowania pomocy z Polski do krajów słabiej rozwiniętych przede wszystkim motywują swoją odpowiedź tym, że Polska powinna najpierw rozwiązać swoje problemy (40%). Co trzeci badany uważa, że nasz kraj jest zbyt biedny, by pomagać innym (32%). Co czwarty z nich sądzi natomiast, że każde państwo powinno się troszczyć o siebie. 14% Polaków wskazuje, że Polska nie jest zobowiązana do pomagania innym, bo nam nikt nie pomagał. Co dziewiąty Polak (11%) twierdzi, że pomoc, którą otrzymują kraje słabiej rozwinięte jest źle wykorzystywana.
- 12% badanych deklaruowało, że w ciągu ostatnich 2-3 miesięcy poprzedzających badanie, zetknęli się z informacjami o pomocy Polski dla innych krajów. Nie słyszało o tym 88% osób. Generalnie, między 2015 a 2019 rokiem, odsetek osób świadomych podejmowania przez Polskę działań pomocowych na rzecz innych krajów, spadł, osiągając poziom niemal trzykrotnie niższy niż w ostatnim badaniu.
- Osoby, które w ciągu ostatnich 2-3 miesięcy poprzedzających badanie zetknęły się z informacjami o pomocy Polski dla innych krajów, swoją wiedzę na ten temat przede wszystkim czerpały z telewizji (80%). Inne środki przekazu nie mają takiej siły oddziaływania jak telewizja – następnymi w kolejności: Internet został wskazany przez trzyipółkrotnie mniejszą grupę osób (21%); podobnie radio – 17%. Pozycja telewizji, jako lidera dostawcy informacji o działaniach pomocowych Polski dla innych krajów, jest od lat niezachwiana.
- Spośród 195 państw na świecie, słabiej rozwiniętych i gorzej rozwiniętych od Polski jest – w opinii badanych – średnio 79 państw. 22% badanych wskazywało na mniej niż 100 państw, a 18% - więcej niż 100. Ale aż trzy piąte respondentów nie potrafiło oszacować, ile krajów na świecie znajduje się w gorszej sytuacji niż nasz kraj. Opinie Polaków na temat pozycji Polski względem innych krajów świata, w ciągu ostatniego roku, nie uległy zmianie. Podawana przez respondentów liczba państw biedniejszych i gorzej rozwiniętych od Polski jest obecnie na poziomie podobnym do osiągniętego w 2015 roku.
- Tylko 10% Polaków słyszało o Celach Zrównoważonego Rozwoju. Nie słyszało o tym 90% pytanych. Poziom poinformowania o Celach Zrównoważonego Rozwoju, które mają zostać zrealizowane do 2030 roku jest nieco wyższy niż o Milenijnych Celach Rozwoju po 2015, o które pytaliśmy w poprzednim badaniu.
- Trzy największe przeszkody stojące na drodze rozwoju krajów słabiej rozwiniętych, to – wedle badanych – brak opieki medycznej (38%), problem z dostępem do wody pitnej (34%), konflikty zbrojne i inne konflikty wewnętrzne (30%) oraz choroby zakaźne, w tym HIV i AIDS (27%). W kontekście tych spraw, na dalszym planie znalazły się analfabetyzm (21%) oraz terroryzm (20%). Na dalszych pozycjach w rankingach znajduje się emigracja mieszkańców (14%), niezdolność do wytworzenia wystarczającej ilości żywności (14%) oraz niedemokratyczne rządy i łamanie praw człowieka (13%). Najrzadziej wskazywane były brak miejsc pracy (11%) oraz zanieczyszczenie środowiska i eksploatacja zasobów naturalnych oraz zmiany klimatu (9%).
- Wśród dziedzin, w których Polska ma najwięcej do zaoferowania krajom słabiej rozwiniętym, Polacy na pierwszych miejscach ulokowali pomoc w poprawie stanu służby zdrowia (41%) oraz

poprawie poziomu edukacji (40%). Inne dziedziny, którymi moglibyśmy wspierać kraje od nas bardziej potrzebujące, były przez badanych wymieniane już rządziej. 29% osób wskazywało na rozwój infrastruktury, a 26% - na rozwój rolnictwa. Co piąty badany sądził, że Polska mogłaby wesprzeć kraje słabiej rozwinięte poprzez pomoc w zapobieganiu kryzysom i odbudowie po konfliktach (20%). Rządziej wskazywano na ochronę środowiska (15%), wsparcie wzrostu gospodarczego i lokalnej przedsiębiorczości (15%), a także wsparcie reform demokratycznych (13%).

- Polacy pytani o sposób, w jaki Polska może się przyczynić do wspierania rozwoju krajów słabiej rozwiniętych, najczęściej mówili o wspieraniu opieki medycznej w tych krajach (35%), a także wysyłanie wolontariuszy do tych krajów (34%). Co czwarty Polak wskazywał, że Polska może wysłać środki na edukację dzieci (25%). Rządziej zwracano uwagę na takie sposoby wsparcia, jak umożliwienie studiowania w Polsce studentom z krajów słabiej rozwiniętych (19%), wsparcie procesów demokratyzacji (17%), finansowanie budowy infrastruktury (14%), czy inwestycje polskich firm w tych krajach (14%). Najmniej popieranymi przez Polaków formami pomocy są szkolenia pracowników administracji (13%), praca na rzecz rozwiązywania konfliktów wewnętrznych (12%), otwarcie polskiego rynku na produkty z tych krajów (11%), wsparcie działania na rzecz ochrony środowiska (11%) oraz wsparcie małych lokalnych przedsiębiorców (9%).
- Fundusze przekazywane przez Polskę na pomoc dla krajów mniej rozwiniętych powinny być, zdaniem Polaków, przekazywane przede wszystkim poprzez polskie organizacje pozarządowe (42%) oraz wyspecjalizowane organizacje międzynarodowe (41%). W mniejszym stopniu popierają oni polskie inwestycje w tych krajach (29%) oraz działalność lokalnych organizacji (21%).
- Preferowane przez Polaków, główne kierunki pomocy udzielanej przez nasz kraj, to kraje Afryki (55%) oraz nasi wschodni sąsiedzi – Ukraina i Białoruś (21%). Mniej osób wskazuje na kraje Bliskiego Wschodu (19%) i inne kraje na Wschodzie (19%), a także kraje Azji (10%).
- Połowa pytanym (51%) uważa, że w stosunku do swoich możliwości, Polska przeznaczająca na pomoc rozwojową dla krajów słabiej rozwiniętych tyle pieniędzy, ile potrzeba. Wśród osób, które zgłaszają zastrzeżenia, 6% jest zdania, że wydajemy za dużo, a 16% - że za mało. Opinie Polaków dotyczące wielkości kwot przeznaczanych przez Polskę na pomoc rozwojową dla krajów słabiej rozwiniętych, w stosunku do naszych gospodarczych możliwości, nie zmieniły się w sposób bardzo znaczący wobec 2015 roku.
- Ponad połowa Polaków (54%) zgodziła się, by rząd Polski przekazywał część ich podatków na pomoc rozwojową dla krajów słabiej rozwiniętych. Ponad jedna czwarta pytanym (29%) zgodziła się, by było to 8 zł miesięcznie, a 7% osób było gotowych przeznaczyć nawet więcej niż 8 zł miesięcznie. W badanej populacji 19% respondentów wyraziło zgodę, ale pod warunkiem, że jednak będzie to kwota mniejsza niż 8 zł. Przeciwno przekazywaniu części ich podatków na pomoc rozwojową dla krajów słabiej rozwiniętych wypowiedziała się mniejszość respondentów - 20%. Z kolei 25% osób nie było w stanie zająć jednoznacznego stanowiska. W porównaniu z wynikami z 2015 roku, nieznacznie spadł odsetek osób, zgadzających się na zwiększenie pomocy dla krajów słabiej rozwiniętych pochodzącą z podatków. Zwiększył się natomiast odsetek osób, które nie potrafiły odpowiedzieć na to pytanie.
- Rozpoznawalność logotypu polskiego Programu Współpracy Rozwojowej kształtuje się na niskim poziomie. Aż 75% pytanym wprost przyznaje się do niewiedzy, a najczęściej udzielaną odpowiedzią jest sugestia, że logo należy do Polskiej Akcji Humanitarnej (12%). W sumie niewiedzą wykazuje się 90% badanych. Jedynie 10% Polaków kojarzy zaprezentowane im logo z Programem *Polskiej pomocy*. W porównaniu z sytuacją z 2015 roku rozpoznawalność loga Programu nie uległa znaczącej zmianie.
- Jedynie 4% Polaków było w jakikolwiek sposób zaangażowanych w pomoc krajom słabiej rozwiniętym. 15% badanych wskazało, że choć do tej pory nie mieli okazji, rozważają taką możliwość w przyszłości, jednak 19% z nich nie widzi takiej potrzeby.

Wyniki badania

Wstęp

W dniach 22 listopada – 27 listopada 2019 roku¹ Kantar Polska po raz kolejny przeprowadził badanie opinii Polaków na temat pomocy rozwojowej. Pierwsza edycja tego badania przeprowadzona została we wrześniu 2004 roku² i było ono powtarzane w kolejnych latach³.

W tegorocznym raporcie, wszędzie, gdzie było to możliwe, wyniki porównane zostały z wynikami badań realizowanych w latach ubiegłych (w przypadku niektórych pytań, dokonana w międzyczasie, zmiana sposobu ich sformułowania utrudnia porównanie wyników).

W 2019 roku nastąpiła zmiana definicyjna – w pytaniach używaliśmy sformułowania „kraje słabiej rozwinięte” zamiast „kraje biedniejsze”, które było używane w poprzednich falach badania. Zmiana ta mogła wpłynąć na uzyskane wyniki.

1. Opinia publiczna o potrzebie udzielania przez Polskę pomocy krajom słabiej rozwiniętym

Ponad dwie trzecie Polaków (69%) uważa, że Polska powinna wspomagać rozwój krajów słabiej rozwiniętych. Przeciwnego zdania jest zdecydowanie mniej osób (19%).

Zarówno wśród zwolenników, jak i wśród przeciwników wspomagania rozwoju krajów słabiej rozwiniętych dominują opinie o charakterze umiarkowanym. Opinie o charakterze zdecydowanym znajdują się w mniejszości (11% wśród zdecydowanych zwolenników i 4% wśród zdecydowanych przeciwników).

15% badanych nie potrafiło zająć jednoznacznego stanowiska w sprawie działań pomocowych naszego kraju wobec krajów potrzebujących.

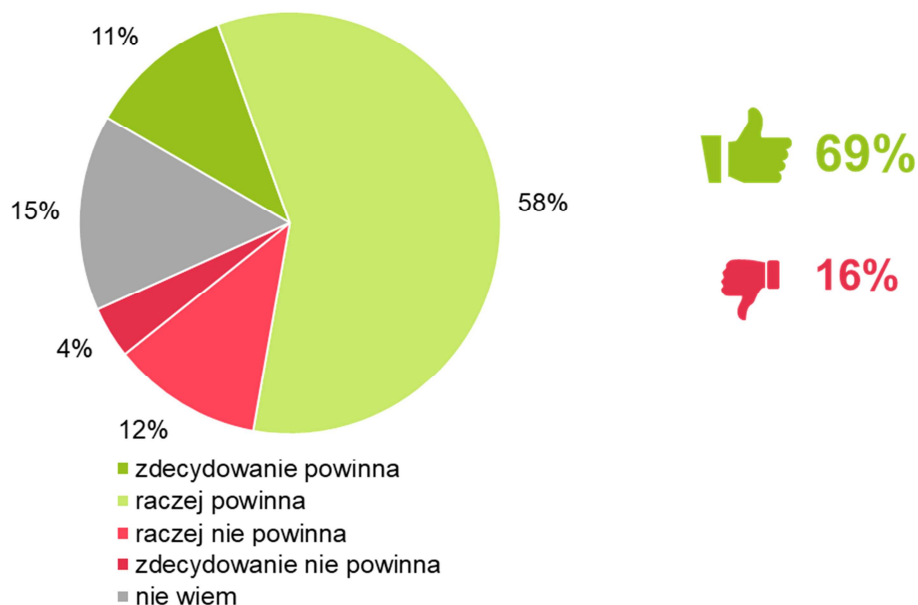
Wiele państw oraz organizacji międzynarodowych wspomaga rozwój krajów słabiej rozwiniętych. Pomaga im finansowo i materialnie oraz wysyła specjalistów. Celem tej pomocy jest przede wszystkim wsparcie wzrostu gospodarczego i zmniejszenie ubóstwa, wsparcie reform demokratycznych, rządów prawa i samorządności, zapobieganie konfliktom wewnętrznym i wzrost bezpieczeństwa w świecie. Pomoc rozwojowa ma trwale wspierać rozwój tych krajów. Pomoc rozwojowa nie jest pomocą humanitarną świadczoną doraźnie w przypadku katastrof humanitarnych, klęsk żywiołowych, konfliktów militarnych, itp. Czy uważa Pan(i), że Polska powinna, czy nie powinna wspomagać rozwój krajów słabiej rozwiniętych?

¹ Kantar Polska dla Ministerstwa Spraw Zagranicznych, sondaż z dn. 22 listopada - 27 listopada 2019 r.; ogólnopolska reprezentatywna próba 1014 mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat.

² TNS OBOP dla Ambasady Kanady w Polsce, sondaż z dn. 2-5 września 2004 r.; ogólnopolska losowa reprezentatywna próba 1004 mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat.

³ TNS OBOP dla United Nations Development Programme; sondaż z dn. 1-5 grudnia 2005 r.; ogólnopolska losowa reprezentatywna próba 1004 mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat oraz TNS OBOP dla Ministerstwa Spraw Zagranicznych, sondaże z dn. 7-11 grudnia 2006 r.; ogólnopolska losowa reprezentatywna próba 1005 mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat, z dn. 22-26 listopada 2007 r.; ogólnopolska losowa reprezentatywna próba 1004 mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat, z dn. 4-8 grudnia 2008 r.; ogólnopolska losowa reprezentatywna próba 1001 mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat, z dn. 26-29 listopada 2009 r.; ogólnopolska losowa reprezentatywna próba 1004 mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat, z dn. 25-28 listopada 2010 r.; ogólnopolska losowa reprezentatywna próba 1003 mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat; z dn. 17-25 listopada 2011 r.; ogólnopolska reprezentatywna próba 1000 mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat; (już jako TNS Polska) z dn. 23-27 listopada 2012 r.; ogólnopolska reprezentatywna próba 1000 mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat; (już jako TNS Polska) z dn. 22-27 listopada 2013 r.; ogólnopolska reprezentatywna próba 1000 mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat; (już jako TNS Polska) z dn. 5-10 grudnia 2014 r.; ogólnopolska reprezentatywna próba 1000 mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat; TNS Polska dla Ministerstwa Spraw Zagranicznych, sondaż z dn. 27 listopada - 2 grudnia 2015 r.; ogólnopolska reprezentatywna próba 1014 mieszkańców Polski w wieku 15 i więcej lat.

Wykres 1 Czy uważa Pan(i), że Polska powinna, czy nie powinna wspomagać rozwój krajów słabiej rozwiniętych?

Odpowiedź „nie wiem” nie była odczytywana respondentom

Przekonanie, że Polska powinna wspomagać rozwój krajów słabiej rozwiniętych dominuje we wszystkich grupach społeczno-demograficznych. Szczególnie wysoki poziom akceptacji identyfikujemy wśród kobiet (73%), osób z wykształceniem średnim (74%) i wyższym (75%, podczas gdy z podstawowym – 60%), większy wśród mieszkańców wsi (71%) niż największych miast (63%).

Przeciwko organizowaniu przez Polskę działań pomocowych dla krajów słabiej rozwijających się, częściej niż inni, występowali mieszkańcy 20-100 tys. miast (22%, podczas gdy mieszkańcy wsi – 15%). Rzadziej zwolennikami wsparcia dla krajów słabiej rozwiniętych są osoby najmłodsze (15-19 lat) oraz najstarsze (60 lat i więcej), wśród tych grup wiekowych znajduje się więcej osób, które nie potrafią zająć stanowiska w tej sprawie.

Wynik netto poparcia (czyli różnica między odsetkiem opinii pozytywnych a odsetkiem opinii negatywnych) dla organizowania przez Polskę działań pomocowych wobec krajów słabiej rozwiniętych wzrósł w stosunku do poprzedniego pomiaru – w 2015 roku – osiągając w 2019 roku 53 punkty.

Wskaźnik ten tym samym znalazł się na poziomie z 2014 roku.

W stosunku do 2015 roku, wynik poparcia netto wzrósł o 10 punktów. Stało się to za sprawą wzrostu liczby zwolenników działań pomocowych o 4 pkt proc. i spadku liczby przeciwników o 6 pkt proc.

Czy uważa Pan(i), że Polska powinna, czy nie powinna wspomagać rozwój krajów słabiej rozwiniętych?¹⁾

	IX. 2004	XII. 2005	XII. 2006	XI. 2007	XII. 2008	XI. 2009	XI. 2010	XI. 2011	XI. 2012	XI. 2013	XII. 2014	XI/XII. 2015	XI. 2019
Zdecydowanie powinna	12%	12%	25%	28%	24%	28%	19%	19%	19%	11%	9%	11%	11%
POWINKA	63%	69%	75%	77%	84%	83%	79%	78%	74%	68%	71%	65%	69%
Raczej powinna	51%	57%	50%	49%	60%	55%	60%	59%	55%	57%	62%	54%	58%
Raczej nie powinna	24%	20%	12%	10%	8%	8%	11%	15%	15%	15%	14%	16%	12%
NIE POWINKA	35%	25%	17%	13%	12%	12%	16%	18%	20%	20%	17%	22%	16%
Zdecydowanie nie powinna	11%	5%	5%	3%	4%	4%	5%	3%	5%	5%	3%	6%	4%
Nie wiem	2%	6%	8%	10%	4%	5%	5%	4%	6%	12%	12%	13%	15%
POPARCIE NETTO	28	44	58	64	72	71	63	60	54	48	54	43	53

Odpowiedzi zapisane kursywą nie były odczytywane respondentom.

¹⁾ W 2004 i 2005 r. pełne brzmienie wstępu, którego treść z obecnej edycji przedstawiono na poprzedniej stronie brzmiała: „Wiele państw oraz organizacji międzynarodowych wspomaga rozwój krajów mniej rozwiniętych. Pomaga im finansowo i materialnie oraz wysyła specjalistów. Celem tej pomocy jest wsparcie wzrostu gospodarczego i zmniejszenie ubóstwa, wsparcie reform demokratycznych, rządów prawa i samorządności, zapobieganie konfliktom wewnętrznym i wzrost bezpieczeństwa w świecie. Pomoc rozwojowa nie jest pomocą humanitarną świadczoną doraźnie w przypadku katastrof humanitarnych, klęsk żywiołowych, konfliktów militarnych, itp. lecz ma wspierać trwale rozwój ubogich krajów.

Poważnej pomocy rozwojowej słabiej rozwiniętym krajom udziela Unia Europejska (ok. 43 miliardów dolarów rocznie). Pomaga im także Polska. W związku z przystąpieniem naszego kraju do Unii uważa się, że Polska powinna znacznie zwiększyć swą pomoc dla krajów słabiej rozwiniętych, w tym naszych wschodnich sąsiadów.”

Do 2015 roku wstęp brzmiał: „Wiele państw oraz organizacji międzynarodowych wspomaga rozwój krajów mniej rozwiniętych. Pomaga im finansowo i materialnie oraz wysyła specjalistów. Celem tej pomocy jest wsparcie wzrostu gospodarczego i zmniejszenie ubóstwa, wsparcie reform demokratycznych, rządów prawa i samorządności, zapobieganie konfliktom wewnętrznym i wzrost bezpieczeństwa w świecie. Pomoc rozwojowa nie jest pomocą humanitarną świadczoną doraźnie w przypadku katastrof humanitarnych, klęsk żywiołowych, konfliktów militarnych, itp. lecz ma wspierać trwale rozwój ubogich krajów.”

Obecny wzrost przychylności Polaków dla wsparcia ze strony Polski dla krajów słabiej rozwiniętych jest powrotem nastrojów z 2014 roku. Może ono być tłumaczone nieco bardziej pozytywnym postrzeganiem stanu gospodarki polskiej, które towarzyszy Polakom tuż po wyborach parlamentarnych, czyli w warunkach podobnych, jak w 2014 roku.

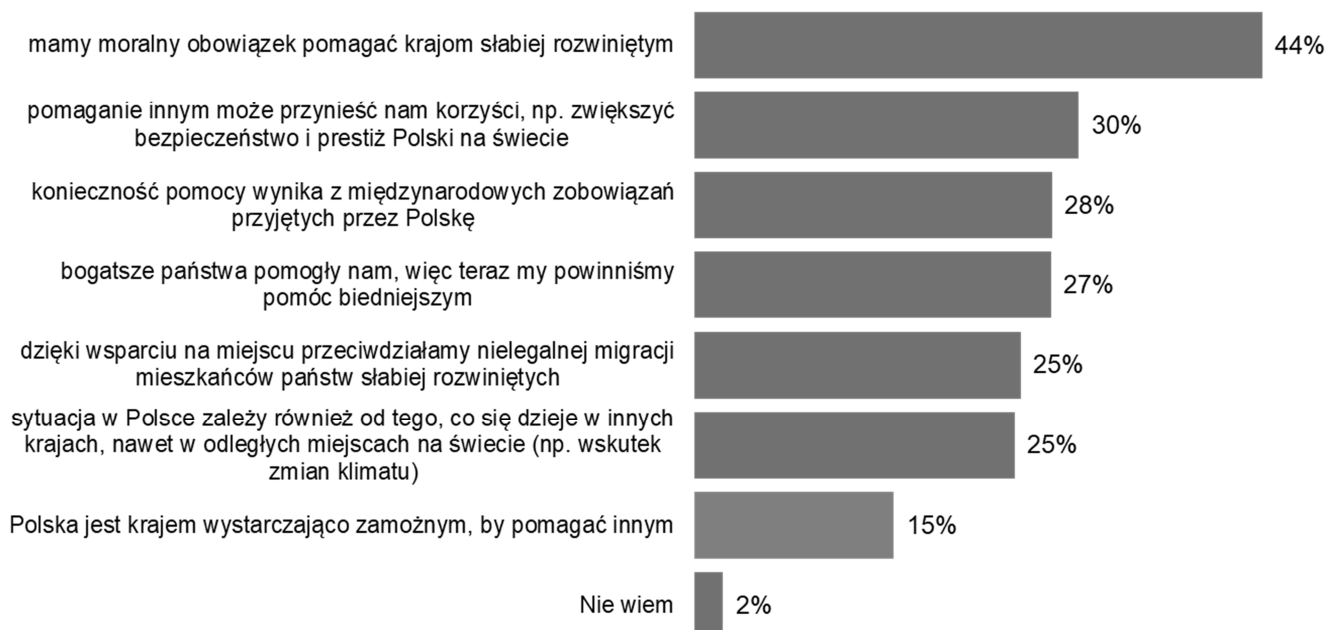
KANTAR

Zwolennicy udzielania przez Polskę pomocy krajom słabiej rozwiniętym uzasadniają swoje stanowisko, najczęściej wskazywali na to, że jest to nasz moralny obowiązek (44%), a nieco rzadziej zwracali uwagę na to, że pomaganie innym może przynieść Polsce korzyści (30%). Na dalszych pozycjach znalazły się inne argumenty: konieczność pomocy wynikająca z międzynarodowych zobowiązań przyjętych przez Polskę (28%), możliwość zrewanżowania się, ponieważ bogatsze państwa pomagały Polsce (27%). Co czwarty Polak wskazywał, że dzięki takiej pomocy zastosowanej na miejscu w krajach słabiej rozwiniętych, możliwe jest przeciwdziałanie nielegalnej migracji, a także wspieranie takich krajów jest istotne, ponieważ sytuacja w tych krajach warunkuje sytuację w Polsce. Najrzadziej stosowaną motywacją dla zwolenników wsparcia krajów słabiej rozwiniętych przez Polskę jest wystarczająco wysoki poziom zamożności Polski (15%).

Jeśli tak, to dlaczego?

	IX.2004 (N=634)	XII.2006 (N=753)	XI.2007 (N=777)	XII.2008 (N=840)	XI.2009 (N=838)	XI.2010 (N=794)	XI.2011 (N=778)	XI.2012 (N=739)	XI.2013 (N=678)	XII.2014 (N=704)	XI/XII 2015 (N=663)	XI. 2019 (N=704)
bogatsze państwa pomogły nam, więc teraz my powinniśmy pomóc krajom słabiej rozwiniętym	33%	49%	41%	47%	45%	50%	42%	45%	44%	42%	46%	27%
mamy moralny obowiązek pomagać słabiej rozwiniętym krajom	55%	63%	60%	58%	56%	51%	52%	55%	47%	45%	44%	44%
konieczność pomocy wynika z międzynarodowych zobowiązań przyjętych przez Polskę	19%	21%	21%	19%	20%	19%	20%	18%	21%	21%	29%	28%
pomaganie innym może przynieść nam korzyści, np. zwiększyć prestiż Polski na świecie	27%	17%	25%	19%	22%	19%	23%	19%	17%	24%	23%	30%
Polska jest krajem wystarczająco zamożnym by pomagać innym	4%	8%	12%	10%	9%	10%	13%	10%	9%	12%	16%	15%
z innych powodów	2%	1%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
nie wiem	1%	0%	1%	2%	2%	1%	1%	2%	2%	4%	1%	2%

Wykres 2 **Jeśli tak, to dlaczego?**

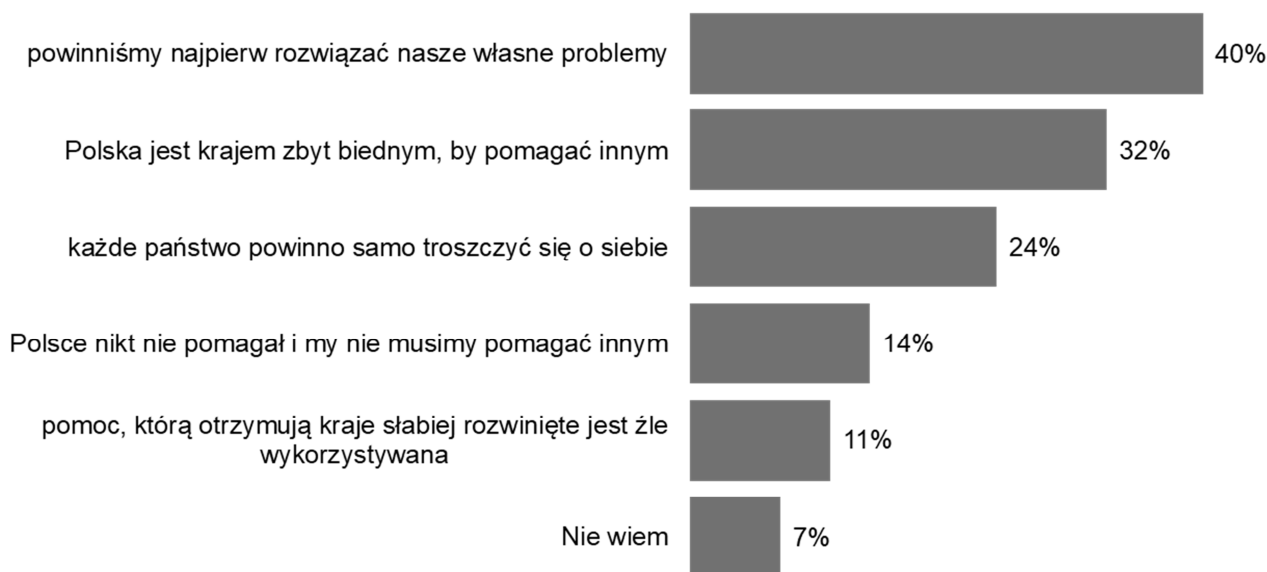
Odpowiedź „nie wiem” nie była odczytywana respondentom

W 2019 roku, w stosunku do poprzedniego badania, spadł odsetek wskazujących na potrzeby zrewanzowania się za pomoc, jaką Polska otrzymała od bogatszych krajów – spadek wyniósł 19 punktów procentowych. Nieco częściej wskazywano natomiast na korzyści, jakie z takiego wsparcia mogą wynikać dla Polski – wzrost o 7 punktów procentowych. Mimo tego, że w pozostałych przypadkach nie nastąpiły znaczące zmiany, to hierarchia motywacji zmieniła się i, podobnie jak w pomiarach przed 2015 rokiem, najważniejszą przyczyną poparcia dla wspierania krajów słabiej rozwiniętych jest w 2019 roku moralny obowiązek.

*Wyniki nie sumują się do 100% -badani mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź
Odpowiedzi zapisane kursywą nie były odczytywane respondentom*

Dwie piąte osób (40%), zdaniem których Polska nie powinna wspomagać rozwoju krajów słabiej rozwiniętych swoje stanowisko motywuje konieczności rozwiązania w pierwszej kolejności naszych własnych problemów. Na drugim miejscu znalazły się argumenty dotyczące (32%) tego, że Polska jest krajem zbyt biednym, by pomagać innym. Nieco rzadziej (24%) występowały skrajnie egoistycznie postawy, mówiące, że każde państwo samo powinno troszczyć się o siebie. Nieliczne osoby (14% wskazań) skłonne były podważać zaangażowanie innych w pomoc Polsce, mówiąc, że Polsce nikt nie pomagał, więc i my nie musimy pomagać innym, jak również że wykorzystywanie pieniędzy, które otrzymują biedne kraje (11%).

Wykres 3 *Jeśli nie, to dlaczego?*

Odpowiedź „nie wiem” nie była odczytywana respondentom

W porównaniu z badaniem z 2015 roku, spadł odsetek osób (o 15 punktów procentowych), które swoją negatywną postawę wobec wspomagania rozwoju krajów słabiej rozwijających się motywowały tym, że Polska jest zbyt biedna, by pomagać innym.

W 2019 roku utrzymała się tendencja wzrostowa odsetka osób przyjmujących skrajnie egoistyczną postawę (w 2019 roku wynik ten jest najwyższy spośród kiedykolwiek przez odnotowanych), zgodnie z którą każde państwo powinno samo troszczyć się o siebie (wzrost z 22% do 24%, podczas gdy w pierwszej edycji badania – w 2004 r. odsetek ten wynosił zaledwie 5%). Wzrost został również odnotowany w przypadku wskazań na złe wykorzystywanie środków płynących z takiego typu wsparcia oraz przekonania, że Polska pomocy nie dostawała, więc nie ma obowiązku pomagania innym krajom. Jednocześnie, w ciągu ostatnich 5 lat ubyło (różnica 5 pkt proc.) osób, które za priorytet uznawały rozwiązanie naszych własnych problemów. W przypadku tej odpowiedzi od roku 2014 obserwujemy spadek wskazań (od 52% w 2014 roku, przez 45% w 2015 roku, po 40% w 2019 roku).

Jeśli nie, to dlaczego?

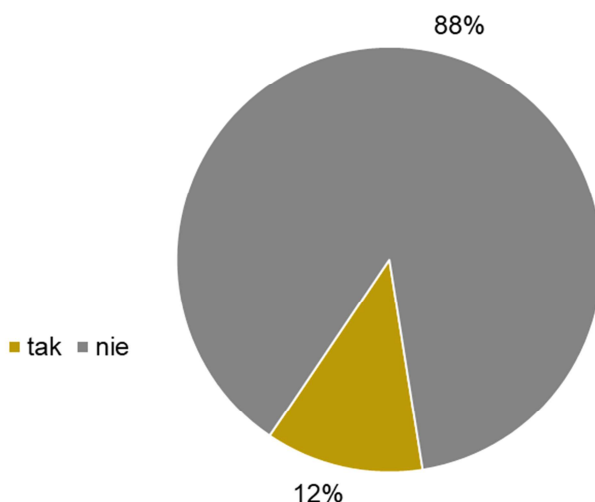
	IX.2004 (N=350)	XII.200 6 (N=170)	XI.2007 (N=127)	XII.200 8 (N=124)	XI.2009 (N=115)	XI.2010 (N=162)	XI.2011 (N=179)	XI.2012 (N=201)	XI.2013 (N=205)	XII.201 4 (N=175)	XI/XII. 2015 (N=221)	XI. 2019 (N=160)
Polska jest krajem zbyt biednym, by pomagać innym	72%	56%	68%	62%	52%	68%	62%	52%	55%	44%	55%	32%
powinniśmy najpierw rozwiązać nasze własne problemy	50%	61%	45%	48%	43%	44%	62%	54%	49%	52%	45%	40%
każde państwo powinno samo troszczyć się o siebie	5%	10%	4%	5%	8%	5%	4%	11%	11%	13%	22%	24%
pieniądze, które otrzymują biedne kraje, są źle wykorzystywane	4%	13%	8%	6%	11%	9%	6%	10%	11%	11%	6%	11% *
Polsce nikt nie pomagał, więc i my nie musimy pomagać innym	6% 2%	7%	4% %	6%	7%	8%	7%	7%	10%	6%	14%	
inne	0% 0%	1%	0% %	0%	0%	0%	0%	2%	0%	0%	0%	
nie wiem	0% 3%	0%	3% %	5%	4%	3%	2%	1%	5%	1%	7%	

*Wyniki nie sumują się do 100% - badani mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź
Odpowiedzi zapisane kursywą nie były odczytywane respondentom*

2. Poinformowanie o pomocy Polski dla innych krajów oraz źródła i treść informacji

12% badanych deklaruje, że w ciągu ostatnich 2-3 miesięcy poprzedzających badanie, zetknęli się z informacjami o pomocy Polski dla innych krajów. Nie słyszało o tym 88% osób. W mniejszym stopniu niż w pozostałych grupach wiekowych takie informacje docierały do dwudziestolatków.

Wykres 4 Czy w ciągu ostatnich dwóch-trzech miesięcy zetknął(a) się Pan(i) z informacjami o pomocy Polski dla innych krajów?

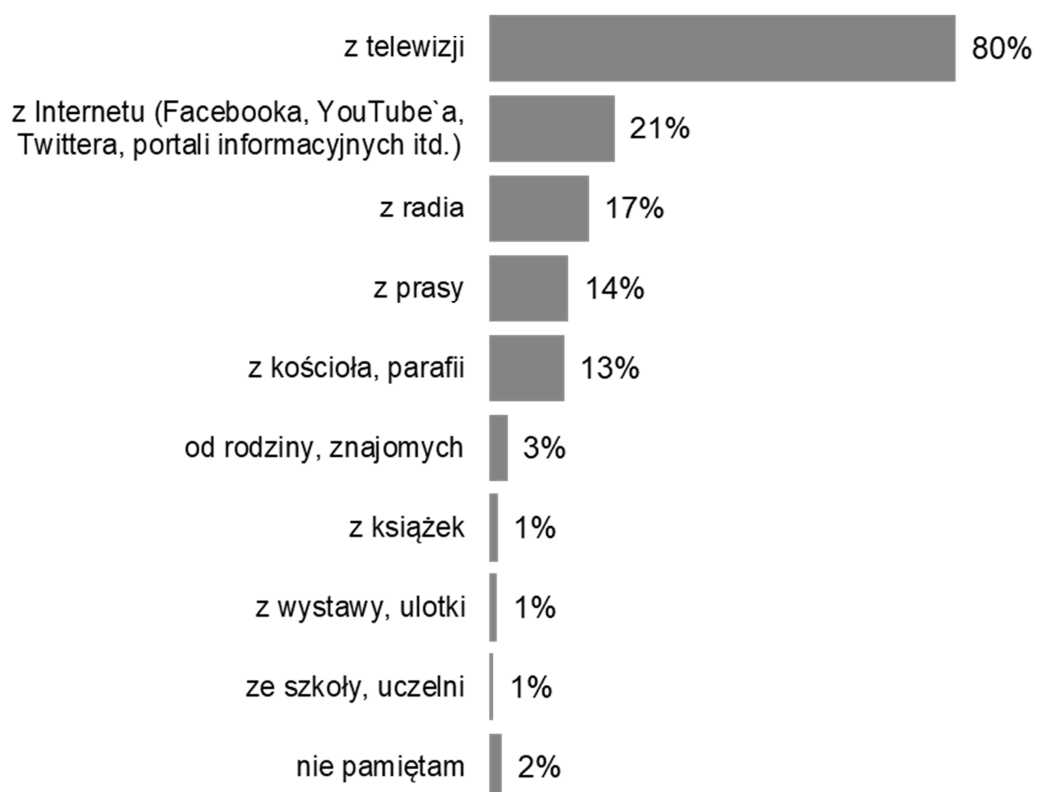
Generalnie, między 2015 a 2019 rokiem, odsetek osób świadomych podejmowania przez Polskę działań pomocowych na rzecz innych krajów, spadł o 21 pkt proc. Obecny wynik jest najniższy spośród wszystkich, które zostały odnotowane w kolejnych badaniach. Może być to jednak uwarunkowane zmianą pytania w 2019 roku – w tegorocznym badaniu zapytaliśmy o pomoc Polski dla krajów słabiej rozwiniętych. W przeszłości, gdy pytaliśmy o kraje biedniejsze od Polski, odnotowywaliśmy znacznie wyższe wskaźniki poinformowania niż obecnie (najwyższy wynik: w pierwszej edycji badania – w roku 2006 – aż 51%).

Czy w ciągu ostatnich dwóch-trzech miesięcy zetknął(a) się Pan(i) z informacjami o pomocy Polski dla innych krajów?

	XII. 2006	XI. 2007	XII.2008	XI.2009	XI.2010	XI.2011	XI.2012	XII.2013	XII.2014	XI/XII 2015	XI 2019
TAK	51%	45%	43%	46%	42%	40%	27%	31%	24%	33%	12%
NIE	49%	55%	57%	54%	58%	60%	73%	69%	76%	67%	88%

Osoby, które w ciągu ostatnich 2-3 miesięcy poprzedzających badanie zetknęły się z informacjami o pomocy Polski dla innych krajów, swoją wiedzę na ten temat przede wszystkim czerpały z telewizji (80%). Inne środki przekazu nie mają takiej siły oddziaływania – następnymi w kolejności: Internet został wskazany przez niemal czterokrotnie mniejszą grupę osób (21%). Wśród liczących się kanałów zdobywania informacji o działaniach pomocowych Polski dla innych krajów, badani wymieniali ponadto radio (17%), prasę (14%) oraz kościół (13%).

Wykres 5 Źródła informacji o pomocy Polski dla innych krajów

Wyniki wśród osób, które w ciągu ostatnich 2-3 miesięcy zetknęły się z informacjami o pomocy Polski dla innych krajów

Pozycja telewizji, jako lidera dostawcy informacji o działaniach pomocowych Polski dla innych krajów, jest od lat niezachwiana, choć w 2019 roku odsetek osób, które czerpały wiedzę z tego medium spadł do najniższej notowanej wartości -80%. Jest to tendencja zgodna z ogólnym trendem spadku oglądalności telewizji. Internet utrzymuje się na mniej więcej podobnym poziomie, jak 4 lata temu – odsetek korzystania z tego źródła informacji spadł o zaledwie 3 punkty procentowe. Na znaczeniu straciła znacząco natomiast prasa, spadając do poziomu z 2011 roku (spadek o 8 punktów procentowych w stosunku do 2015 roku – od 22% w 2015 roku do 14% w 2019 roku). Bardzo duży wzrost zaobserwować można natomiast w przypadku kościoła. Do tej pory to źródło informacji było wskazywane raczej w niewielu przypadkach, a obecnie osiągnęło wynik 13%. Taka zmiana może być uwarunkowana zmianą pytania wprowadzoną w 2019 roku – tym razem nie pytaliśmy o pomoc wszystkim krajom, a o pomoc krajom słabiej rozwiniętym, co mogło nasuwać skojarzenia z misjami i pomocą organizowaną przez kościół.

Źródła informacji o pomocy Polski dla innych krajów

(Wyniki wśród osób, które w ciągu ostatnich 2-3 miesięcy zetknęły się z informacjami o pomocy Polski dla innych krajów)

	XII.2006 (N=507)	XI.2007 (N=454)	XII.2008 (N=427)	XI.2009 (N=463)	XI.2010 (N=419)	XI.2011 (N=399)	XI.2012 (N=270)	XI.2013 (N=306)	XII.2014 (N=242)	XI/XII. 2015 (N=338)	XI. 2019 (N=122)
z telewizji	93%	90%	89%	86%	89%	86%	87%	89%	86%	89%	80%
z Internetu	8%	11%	12%	15%	11%	17%	18%	16%	17%	24%	21%
z prasy	28%	28%	27%	24%	20%	15%	20%	16%	16%	22%	14%
z radia	26%	27%	21%	27%	19%	11%	20%	12%	12%	16%	17%
od rodziny, znajomych	1%	2%	3%	2%	0%	1%	0%	3%	3%	5%	3%
ze szkoły, uczelni	1%	2%	2%	2%	3%	2%	2%	2%	2%	1%	1%
z kościoła	1%	2%	1%	1%	2%	1%	1%	2%	0%	0%	13%
z wystawy, ulotki	0%	1%	0%	1%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	1%
z innych źródeł	1%	0%	0%	0%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	0%
nie pamiętam	0%	1%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	2%

Wyniki nie sumują się do 100% - badani mogli wskazać wszystkie właściwe odpowiedzi

Wyniki zapisane kursywą nie były odczytywane respondentom

Informacje o pomocy Polski dla innych krajów, z którymi stykali się badani, zdecydowanie najczęściej (aż 56% wskazań) dotyczyły pomocy humanitarnej (22%), ale także pomocy mniej zamożnym, mniej rozwiniętym, potrzebującym krajom. Skojarzenia respondentów skupiały się również wokół form pomocy: zbiórki żywności, pomocy finansowej, medycznej, edukacji, czy budowie studni, a także wsparcia misjonarzy, zbiórce odzieży. Miejsca, które kojarzą się Polakom z tymi informacjami to przede wszystkim Afryka, Syria, a przyczyny, dla których kraje takie wymagają wsparcia to wojna, klęski żywiołowe i terroryzm.

JEŚLI TAK, CZEGO DOTYCZYŁY / O CZYM BYŁY TE INFORMACJE? (INFORMACJA O ZASADACH KODOWANIA ZNAJDUJE SIĘ W ROZDZIALE „KWESTIONARIUSZ”)

<i>Dane w proc.</i>	2006 (N=504)	2007 (N=453)	2008 (N=427)	2009 (N=463)	2010 (N=419)	2011 (N=399)	2012 (N=270)	2013 (N=306)	2014 (N=242)	2015 (N=338)	2019 (N=122)
ogólnie: pomoc humanitarna – pomoc dla ubogich, potrzebujących, zwalczanie ubóstwa, tam gdzie są jakieś problemy	26	18	9	17	22	16	16	12	14	7	22
pomoc gospodarcza;	1	0	1	1	1	2	3	0	-	0	-
budowa i pomoc w budowie/odbudowie infrastruktury – budowa ośrodków zdrowia, budowa szkoły	1	3	2	3	4	4	10	3	-	0	2
pomoc żywnościowa , zwalczanie głodu, problem głodu,	23	23	13	9	12	10	9	5	5	3	14
braku dostępu do wody pitnej	3	2	1	4	8	6	9	4	2	1	7
zbiórka odzieży, ubrań, butów, koców, namiotów;	4	6	2	2	1	1	1	1	2	1	2
zbiórka pieniężna , zbiórka pieniędzy na konta; pomoc finansowa, wpłaty za pośrednictwem SMS	6	9	1	5	4	7	4	4	2	4	11
pomoc medyczna , zbiórka leków, szczepionki, pomoc lekarzy polskich, pomoc dla chorych na AIDS, choroby zakaźne	17	12	7	31	13	4	6	3	4	1	10
inna niż wymieniona – oraz ogólnie – pomoc materialna, rzeczowa (np. środki czystości)	8	9	2	5	3	3	12	4	-	2	2
pomoc dla polonii zagranicą – pomoc dla Polaków (na wschodzie)	3	1	1	1	1	2	1	1	-	-	-
pomoc wojskowa, militarna – wysyłanie wojsk (do Iraku, Afganistanu), misje pokojowe, misje stabilizacyjne, wysyłanie pomocy w związku z konfliktami zbrojnymi	7	6	3	5	4	3	5	4	2	2	5
pomoc w umacnianiu procesów demokratyzacji – pomoc opozycji demokratycznej w krajach o reżimach totalitarnych	1	2	1	1	0	1	0	0	-	-	-
pomoc dla ofiar kataklizmów, klęsk żywiołowych, trzęsień ziemi, tsunami, powodzi, suszy, lawin błotnych	19	20	14	12	26	22	7	34	2	5	2
pomoc dzieciom; adopcje na odległość	10	12	7	4	6	5	5	1	-	1	8
pomoc ofiarom wojen, przemocy – inwalidów, ofiar wojny	0	3	3	0	1	0	1	0	1	-	-
pomoc uchodźcom;	0	0	1	0	0	0	0	0	1	56	2
ogólnie: pomoc dla krajów trzeciego świata , pomoc dla krajów najslabiej rozwiniętych	2	13	7	5	3	2	2	5	2	1	9
pomoc dla Afryki, krajów Afryki; w tym:	15	14	16	14	15	23	17	8	1	7	14
Czad	-	0	1	0	0	0	1	0	-	-	-
Etiopia	2	2	1	1	1	1	1	1	-	0	2

KANTAR

Kongo	1	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-
Somalia	-	0	1	1	0	1	1	0	1	-	-
Sudan, Darfur	-	1	0	2	4	2	2	1	-	-	1
Libia	-	-	-	-	-	3	0	0	-	-	1
pomoc dla krajów Ameryki Łacińskiej – Ameryki Południowej, Ameryki Środkowej; w tym:	0	1	1	0	16	0	0	3	-	-	-
Chile	-	-	-	-	1	0	0	0	-	-	-
Haiti	-	-	-	-	14	0	0	3	-	-	-
pomoc dla krajów byłego ZSRR i jego obszaru wpływów, na wschodzie, w tym:	11	5	32	36	6	3	4	4	58	24	1
Białoruś	3	2	1	2	1	1	1	0	-	1	-
Czeczenia	2	1	0	1	1	0	0	0	-	-	-
Gruzja	0	0	21	1	0	0	1	0	-	-	-
Kazachstan	1	0	0	1	0	0	0	0	-	0	-
Litwa	1	0	0	1	0	2	1	0	-	0	-
Rosja	-	-	-	-	1	0	0	0	-	-	-
Ukraina	2	1	3	34	2	0	1	0	58	22	1
Łotwa	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
pomoc dla krajów Azji, w tym:	12	8	9	4	7	12	5	34	2	12	8
Afganistan	2	2	5	2	4	1	4	1	-	-	1
Bangladesz	0	2	0	0	0	0	0	0	-	-	-
Indie	0	1	1	0	0	0	0	0	-	-	1
Irak	7	2	3	1	2	0	0	0	-	-	1
Tajlandia	1	0	0	0	0	0	0	2	-	-	-
Japonia	-	-	-	-	-	2	0	0	-	-	-
Turcja	-	-	-	-	-	9	0	0	-	0	-
Filipiny	-	-	-	-	-	-	-	28	-	0	-
Indonezja	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Syria	-	-	-	-	-	-	-	2	2	7	5
Nepal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
pomoc dla krajów Europy – związana z kryzysem finansowym, w tym:	-	-	3	0	3	11	10	1	-	1	-
Islandia	-	-	3	0	0	0	0	0	-	-	-
Irlandia	-	-	1	0	1	0	0	0	-	-	-
Grecja	-	-	-	-	-	11	9	1	-	1	-
Hiszpanii	-	-	-	-	-	-	1	0	-	-	-
pomoc instytucji kościelnych, Kościoła, CARITAS, misje katolickie	6	1	2	1	4	2	1	3	-	-	1
pomoc organizowana przez Polską Akcję Humanitarną (PAH) Janiny	7	4	4	1	6	2	3	3	-	-	3

KANTAR

Ochojskiej, akcja „PAJACYK”

pomoc organizowana przez Czerwony Krzyż, PCK,	0	1	0	1	0	0	1	1	-	0	-
pomoc organizowana przez inne instytucje	2	2	3	1	1	1	2	1	-	-	-
pomoc organizowana przez inne osoby lub w której uczestniczyły inne osoby	1	1	1	0	3	0	0	1	-	-	-
ogólniki – państwa bogate/bogatsze mają obowiązek pomagać biednym, ogólnie: pomoc światowa	3	0	2	1	0	3	2	0	3	4	-
Inne	4	0	2	2	7	3	4	2	-	2	2
trudno powiedzieć, nie pamiętam	7	11	11	9	9	12	17	10	12	6	13

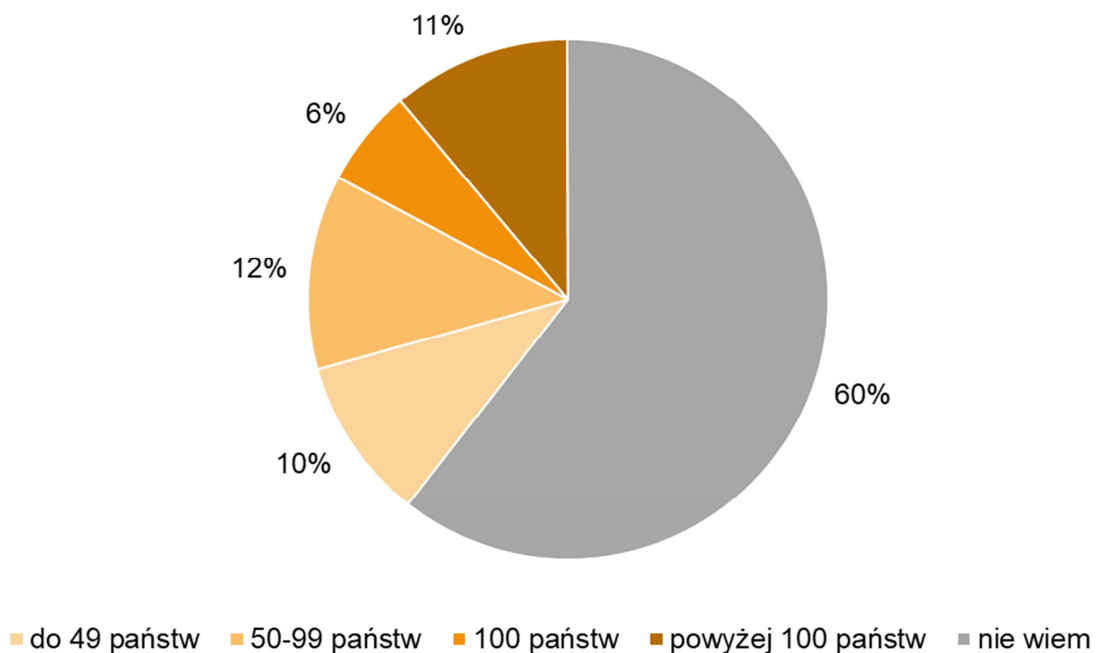
*Wyniki wśród osób, które w ciągu ostatnich 2-3 miesięcy zetknęły się z informacjami o pomocy Polski dla innych krajów.
W tabeli pominięte zostały odpowiedzi, które w żadnym z sondaży nie zostały wymienione przez co najmniej 1% respondentów.*

3. Świadomość problemów rozwoju międzynarodowego

3.1. Kraje biedniejsze i gorzej rozwinięte niż Polska

Spośród 195 państw na świecie, biedniejszych i gorzej rozwiniętych od Polski jest – w opinii badanych – średnio 79 państw. 22% badanych wskazywało na mniej niż 100 państw, a 17% - więcej niż 100. Ale aż trzy piąte respondentów nie potrafiło oszacować, ile krajów na świecie znajduje się w gorszej sytuacji niż nasz kraj.

Wykres 6 Ze 195 państw na świecie, ile państw – Pana(i) zdaniem – jest biedniejszych i gorzej rozwiniętych od Polski?

Postrzeganie sytuacji Polski na tle innych państw, wiąże się z sytuacją społeczno-materialną badanych. Im wyższe wykształcenie badanych (średnio 56 krajów wśród osób z wykształceniem podstawowym, 74 - z zasadniczym zawodowym, 85 - ze średnim i 99 - z wyższym), tym Polacy stawiają Polskę na wyższym miejscu w klasyfikacji. Więcej państw od innych wskazywali również mieszkańcy najmniejszych miast.

Choć podawana przez respondentów liczba państw biedniejszych i gorzej rozwiniętych od Polski nie zmieniła się znacząco od 2015 roku, to rozkład odpowiedzi na pytanie kształtuje się w 2019 roku znacząco inaczej. Największą zmianą jest wzrost odsetek osób, które nie potrafiły udzielić odpowiedzi na to pytanie (wzrost o 20 punktów procentowych), który w żadnej z poprzednich fal badania nie osiągnął tak wysokiego odsetka.

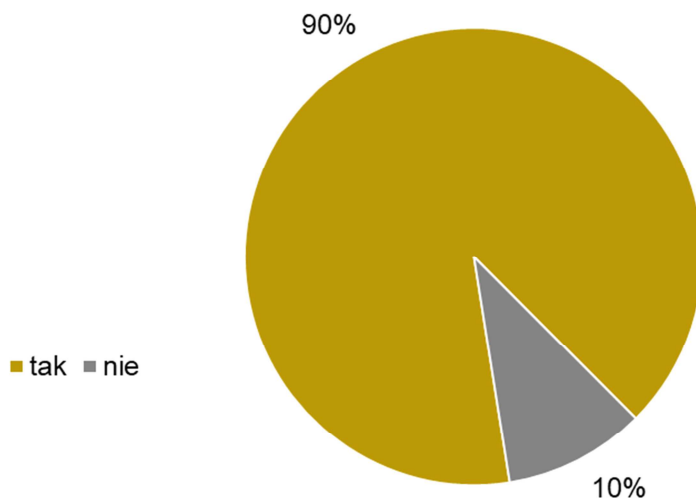
Odpowiedzi zapisane kursywą nie były odczytywane badanym

Ze 195 państw na świecie, ile państw – Pana(i) zdaniem – jest biedniejszych i gorzej rozwiniętych od Polski?												
	XII. 2005	XII. 2006	XI. 2007	XII. 2008	XI. 2009	XI. 2010	XI. 2011	XI. 2012	XI. 2013	XII. 2014	XI/XII. 2015	XI. 2019
Do 49 państw	20 %	21%	22%	17%	13%	16%	13%	24%	21%	13%	13%	10%
50-99 państw	21 %	20%	22%	17%	19%	21%	17%	21%	19%	18%	18%	12%
100 państw	20 %	17%	15%	20%	20%	18%	19%	19%	16%	13%	14%	6%
Powyżej 100 państw	18 %	18%	14%	17%	24%	22%	24%	15%	13%	15%	15%	11%
<i>Nie wiem</i>	21 %	24%	27%	29%	24%	23%	27%	21%	31%	41%	40%	60%
Średnia liczba państw	79	76	72	81	91	85	90	73	72	82	81	79

3.2. Cele Zrównoważonego Rozwoju

Co dziesiąty Polak słyszał o Celach Zrównoważonego Rozwoju, które powinny zostać zrealizowane do 2030 roku. Nie słyszało o tym 90% pytanych.

Wykres 7 Czy słyszał(a) Pan(i) o Celach Zrównoważonego Rozwoju, które powinny zostać zrealizowane do 2030 roku?

Im wyższe wykształcenie badanych, tym większe poinformowanie o Celach Zrównoważonego Rozwoju (wśród osób z wykształceniem podstawowym 5%, zasadniczym zawodowym - 7%, ze średnim – 9%, a z wyższym – już 19%). Generalnie, wyższy poziom poinformowania wykazują mieszkańcy miast (8% w miastach), zwłaszcza miast o ludności 100-500 tys. mieszkańców (16%) i największych miast (20%) niż wsi (6%). Ponadto, lepiej niż inni poinformowani są trzydziestolatkowie (12%) oraz badani zdecydowanie popierający zaangażowanie Polski w działania pomocowe Polski dla krajów słabiej rozwiniętych (13%). Również osoby, które zetknęły się z informacjami o pomocy Polski dla innych krajów, wykazują lepszy poziom wiedzy również o Celach Zrównoważonego Rozwoju (35%) niż osoby, które z informacjami o pomocy Polski dla innych krajów nie zetknęły się (6%). Z kolei wysoki poziom niewiedzy identyfikujemy wśród osób z wykształceniem podstawowym (95%), zasadniczym zawodowym (93%), wśród mieszkańców najmniejszych miast (92%), badanych, którzy nie zetknęli się z informacjami na temat pomocy Polski dla innych krajów (94%) oraz osób mniej przychylnie odnoszących się do niesienia przez Polskę pomocy krajom słabiej rozwiniętym (95%).

**POINFORMOWANIE
O CELACH ZRÓWNOWAŻONEGO
ROZWOJU**

	TAK	NIE
Poinformowanie o pomocy Polski dla innych krajów		
Zetknęli się	35%	64%
Nie zetknęli się	6%	94%
Polska rozwój krajów słabiej rozwiniętych...		
Powinna wspomagać	13%	87%
Nie powinna wspomagać	5%	95%
Trudno powiedzieć	2%	98%

Do roku 2014 w kolejnych edycjach pytaliśmy Polaków o kontakt z informacjami dotyczącymi Milenijnych Celów Rozwoju ONZ związanych z ograniczeniem ubóstwa na świecie do 2015 roku. Wówczas najwyższy odsetek poinformowania odnotowaliśmy w latach 2006 i 2007 (po 22%), natomiast najniższy w 2014 r. W 2015 roku o Milenijnych Celach Rozwoju ONZ związanych z ograniczeniem ubóstwa na świecie do 2015 r. słyszało 10% badanych. W 2015 roku, osoby, które deklarowały, że słyszały o Celach Zrównoważonego Rozwoju po 2015 r., stanowią 7%. Oznacza to, że wiedza Polaków o istnieniu Celów Zrównoważonego Rozwoju po 2015 roku, kształtuje się na niższym poziomie niż wiedza o istnieniu Milenijnych Celów Rozwoju ONZ związanych z ograniczeniem ubóstwa na świecie do 2015 r. w ostatnim okresie funkcjonowania tego projektu. W 2019 roku, kiedy pytaliśmy o Cele Zrównoważonego Rozwoju, wiedza ta wzrosła nieznacznie do 10%.

Czy słyszał(a) Pan(i) o Celach Zrównoważonego Rozwoju, które powinny zostać zrealizowane do 2030 roku?

	XII. 2005	XII. 2006	XI. 2007	XII. 2008	XI. 2009	XI. 2010	XI. 2011	XI. 2012	XI. 2013	XII. 2014	XI. 2015	XII. 2019
TAK	20%	22%	22%	13%	15%	19%	14%	11%	14%	10%	7%	10%
NIE	80%	78%	78%	87%	85%	81%	86%	89%	86%	90%	93%	90%

3.3. Największe wyzwania na drodze rozwoju krajów słabiej rozwiniętych

Trzy największe przeszkody stojące na drodze rozwoju krajów słabiej rozwiniętych, to – wedle badanych – brak opieki medycznej (38%), problem z dostępem do wody pitnej (34%), konflikty zbrojne i inne konflikty wewnętrzne (30%) oraz choroby zakaźne, w tym HIV i AIDS (27%). W kontekście tych spraw, na dalszym planie znalazły się analfabetyzm (21%) i nieco bardziej odległe – według hierarchii badanych – niezdolność do wytworzenia wystarczającej ilości pożywienia (14%), emigracja mieszkańców (14%), niedemokratyczne rządy i łamanie praw człowieka (13%), brak miejsc pracy (11%) oraz zanieczyszczenie środowiska i eksploatacja zasobów naturalnych (9%).

Wykres 8 Jakie kwestie – Pana(i) zdaniem – stanowią największe wyzwania na drodze rozwoju krajów słabiej rozwiniętych?

Warto zauważyć, że osoby, które uprzednio deklarowały, że zetknęły się z informacjami na temat pomocy Polski dla innych krajów, zdecydowanie częściej niż osoby, które o tym nic nie słyszały, zwracały uwagę na problem braku opieki medycznej, dostępu do wody pitnej, konfliktów zbrojnych i konfliktów wewnętrznych oraz niezdolności do wytworzenia wystarczającej ilości żywności.

Do tej pory w zależności od pomiaru, postrzeganym, głównym wyzwaniem na drodze krajów słabiej rozwiniętych jest albo brak wody pitnej, albo choroby zakaźne. Spośród kolejnych 10 edycji badania, w połowie przypadków (pierwsze edycje badania: 2006-2009, ale także 2014) na pierwszym miejscu lokowany był problem chorób zakaźnych, natomiast w drugiej połowie przypadków (kolejne edycje badania: 2010-2013 oraz najnowsza edycja z 2015 r.) – na pierwszym miejscu wskazywana była kwestia dostępu do wody pitnej. W 2019 roku, choć problemy te były nadal jednymi z najważniejszych, najczęściej wskazywany był brak opieki medycznej.

W porównaniu z ostatnim badaniem, obecnie o 12 pkt proc. spadł odsetek osób wskazujących na bariery wynikające z dostępu do wody pitnej. Od 2010 r. kwestia ta lokowała się na pierwszym miejscu, wśród największych wyzwań stojących na drodze rozwoju krajów słabiej rozwiniętych. Opinie na ten temat ulegają pewnym wahaniom: w latach 2006-2009 kwestie te wskazywało między 37% a 43% osób; znacząca zmiana nastąpiła w roku 2010 (*wówczas Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych przyjęło rezolucję, w której „dostęp do czystej wody i urządzeń sanitarnych” został uznany za fundamentalne prawo człowieka⁴, ponadto, po niszczycielskim trzęsieniu ziemi na Haiti wiele miejsca w mediach poświęcono problemom mieszkańców tego regionu po katastrofie*) – wówczas aż 57% respondentów dostrzegło znaczenie problemu dostępu do wody pitnej. W kolejnych latach, pomalą odsetek wskazań na tę kwestię obniżał się, by najniższy – w ciągu ostatnich 5 lat - poziom, osiągnąć w roku 2014 (43%). Po powrocie do poziomu 50% w 2015 roku, obecnie odsetek ten spadł do poziomu z 2008 roku, choć jest to najczęściej wskazywane wyzwanie na drodze rozwoju krajów słabiej rozwiniętych.

Rzadziej niż w 2015 roku wskazywane są również choroby zakaźne (spadek o 18 punktów procentowych), i w 2019 roku poziom wskazań tej kategorii jest najniższy w historii przeprowadzania niniejszego badania, chociaż nadal w hierarchii problemów zajmuje jedno z najwyższych miejsc. Choroby zakaźne były do tej pory pierwsze (2006-2009, 2014) lub drugie (2010-2013, 2015) w rankingu, a w 2019 roku zostały wyprzedzone przez konflikty zbrojne i wewnętrzne i brak dostępu do wody plasują się na trzecim miejscu.

Mimo wyższej pozycji w rankingu zajętej przez konflikty zbrojne i wewnętrzne w stosunku do poprzedniego badania, odsetek wskazań również znacznie spadł (o 15 punktów procentowych). Podobny spadek wskazań dotyczy niezdolności do wytworzenia wystarczającej ilości żywności (spadek o 16 punktów procentowych). Nieco rzadziej wskazywano również analfabetyzm jako jedno z największych wyzwań, które stoją na drodze do rozwoju krajów słabiej rozwiniętych (spadek o 6 punktów procentowych). W tych przypadkach odnotowano najniższe wskaźniki od początku realizowania badania (2006 roku).

Nie zmieniły się natomiast zasadniczo opinie badanych dotyczące wyzwań wynikających z niedemokratycznych rządów i łamania praw człowieka, a także zanieczyszczenia środowiska i eksploatacji zasobów naturalnych. Tak jak w roku 2015 i latach poprzednich, stosunkowo niewiele osób widzi w tych kwestiach znaczące zagrożenie (obie kategorie zajmują ostatnie pozycje w rankingu wyzwań).

⁴ W rezolucji wezwano państwa członkowskie ONZ i organizacje międzynarodowe do finansowego oraz technologicznego wsparcia krajów słabiej rozwiniętych, a także wspólnego podejmowania wysiłków zmierzających do zapewnienia wszystkim ludziom czystej wody

Jakie kwestie – Pana(i) zdaniem – stanowią największe wyzwania na drodze rozwoju krajów słabiej rozwiniętych?

	XII. 2006	XI. 2007	XII. 2008	XI. 2009	XI. 2010	XI. 2011	XI. 2012	XI. 2013	XII. 2014	XI/XII 2015	XI. 2019
Dostęp do wody pitnej	37%	43%	37%	43%	57%	54%	50%	46%	43%	50%	38%
Choroby zakaźne, w tym HIV/AIDS	64%	65%	51%	51%	49%	42%	46%	43%	44%	45%	27%
Konflikty zbrojne i inne konflikty wewnętrzne	42%	40%	43%	40%	37%	33%	45%	42%	38%	45%	30%
Niezdolność do wytworzenia wystarczającej ilości żywności	36%	32%	35%	35%	36%	39%	34%	31%	23%	30%	14%
Analfabetyzm	35%	36%	28%	26%	26%	28%	29%	24%	22%	27%	21%
Niedemokratyczne rządy i łamanie praw człowieka	19%	17%	16%	19%	17%	18%	17%	15%	14%	13%	13%
Zanieczyszczenie środowiska i eksploatacja zasobów naturalnych	11%	11%	13%	10%	10%	9%	12%	11%	9%	10%	9%
Inne	1%	0%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	0%	0%
<i>Nie wiem, trudno powiedzieć</i>	5%	7%	8%	7%	6%	7%	5%	10%	14%	11%	12%

Wyniki nie sumują się do 100% - badani mogli wskazać do 3 odpowiedzi

Pogrubienia w tym przypadku oznaczają kategorię, która jest w danym pomiarze na pierwszym miejscu

4. Dziedziny, sposoby i kierunki pomocy

4.1. Dziedziny pomocy

Polacy pytani o dziedziny, w których Polska ma najwięcej do zaoferowania krajom słabiej rozwiniętym, najczęściej wskazywali w 2019 roku poprawę służby zdrowia (41%) oraz edukację (40% wskazań).

Inne dziedziny, którymi moglibyśmy wspierać kraje od nas bardziej potrzebujące były przez badanych wskazywane już rządziej. 29% osób wskazywało na pomoc w rozwoju infrastruktury, 16% - w rozwoju rolnictwa, a co piąty z nich wskazał zapobieganie kryzysom i odbudowę po konfliktach. Rządziej Polacy wskazywali, że nasz kraj mógłby zaoferować krajom słabiej rozwiniętym wsparcie w dziedzinie ochrony środowiska (15%), wzrostu gospodarczego i lokalnej przedsiębiorczości (15%) oraz reform demokratycznych, na przykład rozwoju lokalnych samorządów (13%).

5% badanych uznało, że nie ma takich dziedzin, w których Polska miałaby cokolwiek do zaoferowania krajom słabiej rozwiniętym, a 11% nie potrafiło takich wskazać.

Wykres 9 W jakich dziedzinach, Pana(i) zdaniem, Polska ma najwięcej do zaoferowania krajom słabiej rozwiniętym?

Odpowiedź „nie wiem” nie była odczytywana respondentom

Osoby, które uprzednio deklarowały, że zetknęły się z informacjami o pomocy Polski dla innych krajów, częściej niż osoby, które nie spotkały się z tego typu wiadomościami, twierdziły że Polska krajom słabiej rozwiniętych mogłaby służyć pomocą w poprawie stanu zdrowia, poprawie poziomu edukacji oraz rozwoju infrastruktury.

W porównaniu z sytuacją z roku 2015, w opiniach Polaków dotyczących wsparcia, jakie Polska powinna kierować do krajów słabiej rozwiniętych, odnotowano zmiany. W szczególności należy zwrócić uwagę na wzrost odsetka osób, które uważają, że nasz kraj powinien pomagać innym krajom w rozwoju infrastruktury (o 10 punktów procentowych) oraz rozwoju rolnictwa (o 11 punktów procentowych). W obu przypadkach, wskaźniki te osiągnęły poziom najwyższy od 2004 roku. W tegorocznej fali badania spadł natomiast odsetek osób, które oceniły, że to wzrost gospodarczy jest tą dziedziną, w której Polacy mogliby wesprzeć innych (o 8 punktów procentowych w stosunku do 2015 roku). Istotne spadki odnotowano również w odniesieniu do poprawy poziomu edukacji (o 6 p.p.), który wrócił do swojej wartości z 2014 roku; rzadziej także dostrzegano, że Polska mogłaby wspomagać reformy demokratyczne (o 5 punktów procentowych).

W jakich dziedzinach, Pana(i) zdaniem, Polska ma najwięcej do zaoferowania krajom słabiej rozwiniętym?

	IX. 2004	XII. 2006	XI. 2007	XII. 2008	XI. 2009	XI. 2010	XI. 2011	XI. 2012	XI. 2013	XII. 2014	XI/XII 2015	XI. 2019
w poprawie poziomu edukacji	34%	44%	49%	46%	44%	47%	45%	46%	43%	39%	46%	40%
w poprawie stanu służby zdrowia	44%	43%	38%	30%	34%	37%	36%	38%	39%	35%	38%	41%
w zapobieganiu kryzysom i w odbudowie po konfliktach	22%	23%	20%	23%	24%	17%	18%	23%	18%	22%	23%	20%
we wspieraniu wzrostu gospodarczego	17%	14%	17%	18%	21%	22%	19%	20%	17%	19%	23%	15%
w rozwoju infrastruktury (np. budowa dróg, mostów, sieci telekomunikacyjnych)	13%	19%	17%	19%	21%	17%	18%	17%	17%	14%	19%	29%
we wspieraniu reform demokratycznych	8%	15%	18%	19%	18%	21%	18%	18%	17%	17%	18%	13%
w ochronie środowiska	6%	13%	14%	13%	15%	17%	15%	17%	12%	14%	18%	15%
w rozwoju rolnictwa	19%	17%	16%	21%	22%	23%	16%	22%	16%	16%	15%	26%
inne	5%	1%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%
w żadnej dziedzinie	14%	4%	4%	5%	4%	5%	4%	5%	8%	5%	7%	5%
nie wiem	5%	8%	12%	9%	9%	9%	10%	8%	10%	15%	10%	11%

Odpowiedzi zapisane kursywą nie były odczytywane respondentom

¹⁾ W 2004 r. treść pytania brzmiała: „W jakich dziedzinach, Pana(i) zdaniem, Polska powinna pomagać w rozwoju krajom biedniejszym?”

W 2019 roku treść pytania brzmiała: „W jakich dziedzinach, Pana(i) zdaniem, Polska ma najwięcej do zaoferowania krajom słabiej rozwiniętym?”

4.2. Sposoby i kanały pomocy

W 2019 roku Polacy najczęściej wskazywali, że Polska może przyczyniać się do rozwoju krajów słabiej rozwiniętych poprzez wysyłanie tam wolontariuszy (34%). Rządziej podkreślane są takie działania, jak umożliwienie studentom z tych krajów studiowania na polskich uczelniach (19%), czy wspieranie procesów demokratyzacji (17%). Po 14% Polaków twierdzi, że Polska mogłaby również wspierać kraje słabiej rozwinięte poprzez inwestycje polskich przedsiębiorców na ich terenie, ale także finansując lub współfinansując budowę infrastruktury. Nieco mniej badanych (13%) uważa, że reprezentanci naszego kraju mógłby szkolić pracowników administracji i instytucji państwowych. Co ósmy Polak (12%) uważa, że odpowiednim działaniem, w które mogłaby się zaangażować Polska jest praca na rzecz rozwiązywania konfliktów wewnętrznych, a tylko co dziewiąty (11%) wskazuje, że dobrym sposobem byłoby otworenie w większym stopniu polskiego rynku na produkty z tych krajów.

W porównaniu do badania z 2015 roku odnotowano znaczące zmiany. W tegorocznym pomiarze częściej wskazywano, że formą pomocy, jaką Polska może podejmować, jest wysyłanie wolontariuszy (wzrost o 12 punktów procentowych). Znacząco spadły natomiast odsetki osób, które uważały, że dobrą formą jest umożliwienie odbycia studiów na polskiej uczelni (spadek o 18 punktów procentowych), szkolenie pracowników administracji (spadek o 12 punktów procentowych), otwarcie polskiego rynku na produkty z krajów słabiej rozwijających się (spadek o 9 punktów procentowych), inwestycje polskich firm (spadek o 6 punktów procentowych), czy finansowanie budowy infrastruktury (spadek o 5 punktów procentowych).

W jaki sposób Polska może przyczynić się do wspierania rozwoju krajów słabiej rozwiniętych?

	XII. 2006	XI. 2007	XII. 2008	XI. 2009	XI. 2010	XI. 2011	XI. 2012	XI. 2013	XII. 2014	XI/XII. 2015	XI. 2019
umożliwiając studentom z tych krajów studiowanie w Polsce	40%	36%	42%	37%	43%	33%	39%	33%	30%	37%	19%
szkoląc pracowników administracji i instytucji państwowych tych krajów oraz wysyłając polskich ekspertów i doradców	20%	23%	21%	24%	23%	27%	24%	20%	20%	25%	13%
wysyłając wolontariuszy do tych krajów	32%	28%	25%	20%	24%	22%	24%	24%	20%	22%	34%
poprzez inwestycje polskich firm w tych krajach	27%	23%	22%	24%	24%	24%	24%	19%	19%	20%	14%
otwierając w większym stopniu polski rynek na produkty z krajów rozwijających się	25%	22%	17%	16%	16%	16%	17%	15%	17%	20%	11%
finansując lub współfinansując budowę infrastruktury (np. drogowej czy wodno-sanitarnej)	18%	16%	15%	15%	15%	18%	18%	15%	14%	19%	14%
wspierając procesy demokratyzacji w tych krajach	16%	15%	16%	16%	16%	17%	15%	14%	15%	16%	17%
przekazując pomoc finansową rządów tych państw	23%	22%	24%	21%	17%	15%	19%	18%	17%	15%	-
pracując na rzecz rozwiązania konfliktów wewnętrznych w tych krajach	16%	12%	12%	13%	11%	10%	12%	12%	12%	14%	12%
umarzając lub redukując ich zadłużenie wobec Polski	7%	6%	8%	5%	6%	6%	8%	6%	6%	5%	-
w inny sposób	1%	2%	1%	1%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%
<i>trudno powiedzieć</i>	9%	11%	11%	13%	13%	12%	7%	14%	16%	13%	10%

*Wyniki nie sumują się do 100% - badani mogli wskazać do 3 odpowiedzi
Odpowiedzi zapisane kursywą nie były odczytywane respondentom.*

Polska powinna przede wszystkim, według Polaków, przekazywać fundusze krajom słabiej rozwiniętym za pośrednictwem wyspecjalizowanych organizacji międzynarodowych (41%) oraz polskich organizacji pozarządowych i firm (42%). Niemal trzech na dziesięciu Polaków (29%) uważa, że fundusze powinny zostać przekazane poprzez konkretne polskie inwestycje w tych krajach. Jedna piąta (21%) respondentów wskazuje natomiast, że to lokalne organizacje powinny się zajmować przekazywaniem funduszy.

W porównaniu do poprzedniego badania realizowanego w 2015 roku zmniejszyła się - zdaniem Polaków - waga organizacji międzynarodowych w przekazywaniu funduszy krajom słabiej rozwiniętym – odsetek osób wskazujących takiego typu organizacje spadł o 8 punktów procentowych. Spadł również (o 5 punktów procentowych) odsetek badanych, którzy uważają, że to polskie instytucje tego typu powinny zająć się tym działaniem.

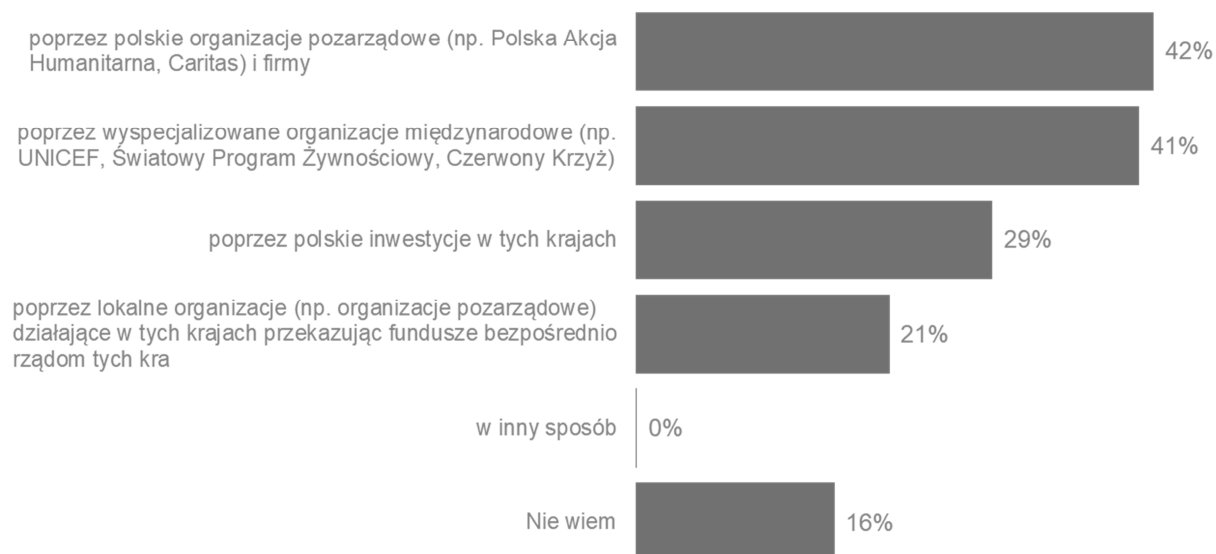
W jaki sposób, według Pana(i), Polska powinna przekazywać fundusze na pomoc dla krajów mniej rozwiniętych?

	IX. 2004	XII. 2006	XI. 2007	XII. 2008	XI. 2009	XI. 2010	XI. 2011	XI. 2012	XI. 2013	XII. 2014	XI/XII 2015	XI. 2019
poprzez wyspecjalizowane organizacje międzynarodowe (np. UNICEF, Światowy Program Żywnościowy, Czerwony Krzyż)	40%	60%	56%	55%	51%	51%	51%	56%	54%	48%	49%	41%
poprzez polskie organizacje pozarządowe i firmy (np. Polska Akcja Humanitarna, Caritas)	32%	55%	55%	52%	51%	53%	51%	51%	51%	44%	47%	42%
poprzez lokalne organizacje (np. organizacje pozarządowe) działające w tych krajach	5%	11%	14%	14%	16%	18%	19%	18%	19%	16%	23%	21%
przekazując fundusze bezpośrednio rządowi tych krajów	6%	7%	7%	10%	10%	10%	8%	9%	6%	9%	11%	-
w inny sposób	3%	1%	1%	1%	2%	1%	0%	2%	2%	1%	2%	0%
nie wiem	14%	8%	12%	10%	12%	10%	10%	11%	14%	17%	15%	16%

Odpowiedzi zapisane kursywą nie były odczytywane respondentom

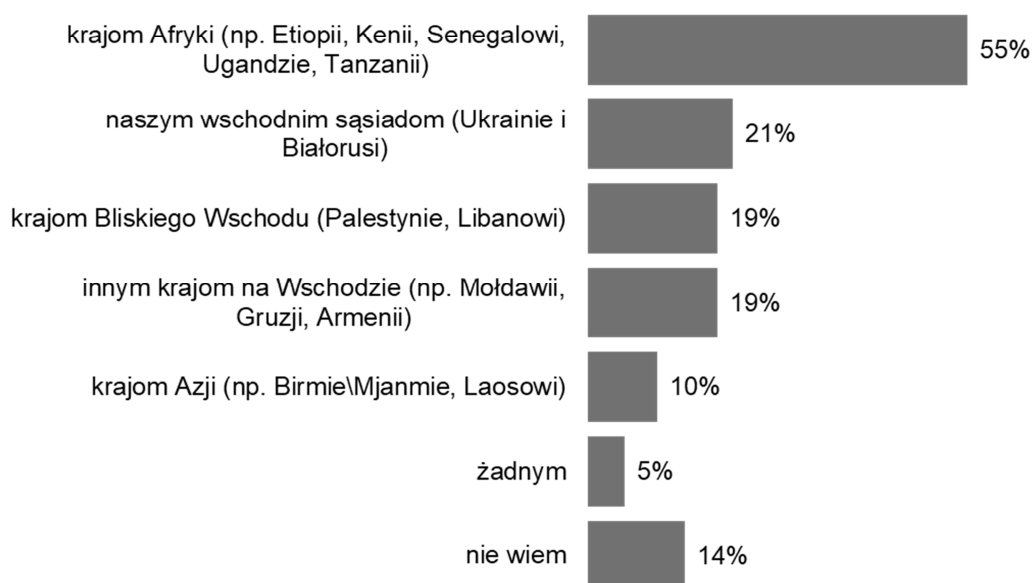
**¹⁾ W 2004 r. treść pytania brzmiała: „W jaki sposób – według Pana(i) – Polska powinna przekazywać fundusze na pomoc rozwojową w krajach mniej rozwiniętych?”. Pytanie miało charakter jednoodpowiedziowy.*

Wykres 10 W jaki sposób, według Pana(i), Polska powinna przekazywać fundusze na pomoc dla krajów mniej rozwiniętych?

4.3. Geograficzne kierunki pomocy

Preferowane przez Polaków, główne kierunki pomocy udzielanej przez nasz kraj, to kraje Afryki (55%). Zdecydowanie rzadziej Polacy uważają, że pomoc z Polski powinna być skierowana do naszych wschodnich sąsiadów – Ukrainy i Białorusi (21%), krajów Bliskiego Wschodu (19%), czy innych krajów na Wschodzie (19%). Co dziesiąty respondent bierze pod uwagę kraje Azji (takie jak Birma/Mjanma czy Laos – 10%). 5% badanych wskazuje, że polska pomoc nie powinna być skierowana do żadnego kraju, a 14% z nich nie potrafi odpowiedzieć na tak zadane pytanie.

Wykres 11 Krajom z jakiego regionu, Pana(i) zdaniem, Polska powinna pomagać przede wszystkim

Wyniki nie sumują się do 100% - badani mogli wskazać do dwóch odpowiedzi
Odpowiedź „nie wiem” nie była odczytywana respondentom.

Uzyskane w tym roku wyniki – ze względu na zmiany w konstrukcji pytania – nie mogą być w sposób bezpośredni porównywane z wynikami uzyskiwanymi w latach poprzednich. Jednak można stwierdzić wzrost wskazań krajów Afryki (o 13 punktów procentowych) przy jednoczesnym spadku odsetka Polaków uważających, że taka pomoc powinna być skierowana do naszych wschodnich sąsiadów (o 19 punktów procentowych) i nieco mniejszym spadku wskazań na kraje Azji (o 4 punkty procentowe). Takie zmiany są z całą pewnością wywołane m.in. znacznie mniejszym zainteresowaniem polskich mediów sytuacją na Ukrainie, co wpływa na mniejszą niż w 2015 roku, chęć pomocy dla naszych wschodnich sąsiadów.

Krajom z jakiego regionu, Pana(i) zdaniem, Polska powinna pomagać przede wszystkim?

	IX. 2004	XII. 2006	XI. 2007	XII. 2008	XI. 2009	XI. 2010	XI. 2011	XI. 2012	XI. 2013	XII. 2014	XI/XII 2015***)	XI. 2019
krajom Afryki i Bliskiego Wschodu (np. Etiopia, Kenia, Palestyna, Tanzania)	51%	57%	57%	52%	49%	52%	59%	55%	55%	47%	42%	55%
naszym wschodnim sąsiadom – Ukrainie i Białorusi *)	25%	37%	32%	37%	39%	29%	25%	28%	18%	28%	40%	21%
innym byłym Republikom Radzieckim (np. Mołdawia, Gruzja, Armenia)	12%	16%	20%	17%	14%	16%	13%	17%	14%	13%	16%	-
krajom Azji (np. Birma/Mjanma, Laos)	11%	17%	17%	16%	15%	14%	17%	18%	22%	16%	14%	10%
krajom Europy Południowo-Wschodniej (np. Albania, Macedonia **)	7%	9%	11%	10%	11%	9%	10%	9%	11%	11%	X	x
innym	3%	1%	0%	0%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	-
żadnym	15%	4%	3%	4%	4%	5%	4%	6%	6%	6%	8%	5%
nie wiem	5%	8%	11%	11%	11%	10%	10%	10%	13%	16%	15%	14%

Wyniki nie sumują się do 100% - badani mogli wskazać do dwóch odpowiedzi

Odpowiedzi zapisane kursywą nie były odczytywane respondentom.

*) W 2004 r. obok Ukrainy i Białorusi wymieniona była jeszcze Rosja

**) W 2004 r. podano w nawiasie przykład następujących krajów: „(np. Mołdawia, Albania, Serbia i Czarnogóra)”

***) Wyniki z roku 2015 są zestawione tylko poglądowo, gdyż ze względu na usunięcie kategorii „krajom Europy Południowo-Wschodniej”, a także zmienienie nazw krajów podawanych jako przykładowe, wyniki nie są w pełni porównywalne (w przypadku krajów Afryki – bez uwzględnienia krajów Bliskiego Wschodu - do 2014 r. pytano o Angolę i Etiopię, w przypadku innych byłych Republik Radzieckich na Kaukazie i w Azji Środkowej pytano o Gruzję, Armenię i Kazachstan).

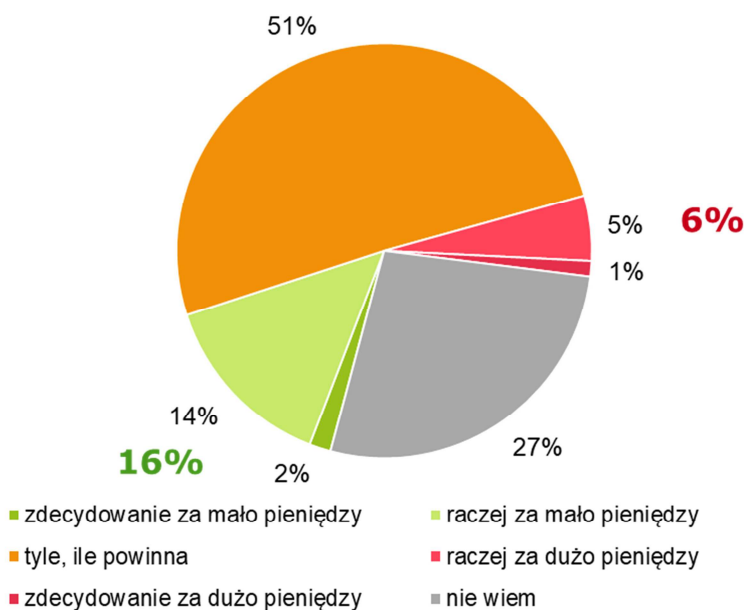
5. Wielkość polskiej pomocy

Połowa pytaných (51%) uważa, że w stosunku do swoich możliwości, Polska przeznaczna na pomoc rozwojową dla krajów słabiej rozwiniętych tyle pieniędzy, ile potrzeba. Wśród osób, które zgłaszają zastrzeżenia 6% jest zdania, że wydajemy za dużo, a 16% - że za mało.

Opinie Polaków dotyczące wielkości kwot przeznaczanych przez Polskę na pomoc rozwojową dla krajów słabiej rozwiniętych, w stosunku do naszych gospodarczych możliwości, nie zmieniły się w sposób bardzo znaczący wobec 2015 roku.

Wzrost odnotowano jedynie we wskazaniach na odpowiedź „raczej za mało pieniędzy” – obecnie tę odpowiedź zaznaczyło o 4 punkty procentowe więcej Polaków. Spadł natomiast odsetek osób uważających, że kwoty przeznaczane na pomoc rozwojową są za duże (o 4 punkty procentowe).

Wykres 12 Czy Pana(i) zdaniem, w stosunku do swoich możliwości gospodarczych, Polska przeznaczna na pomoc rozwojową dla krajów słabiej rozwiniętych:

Odpowiedź „nie wiem” nie była odczytywana respondentom

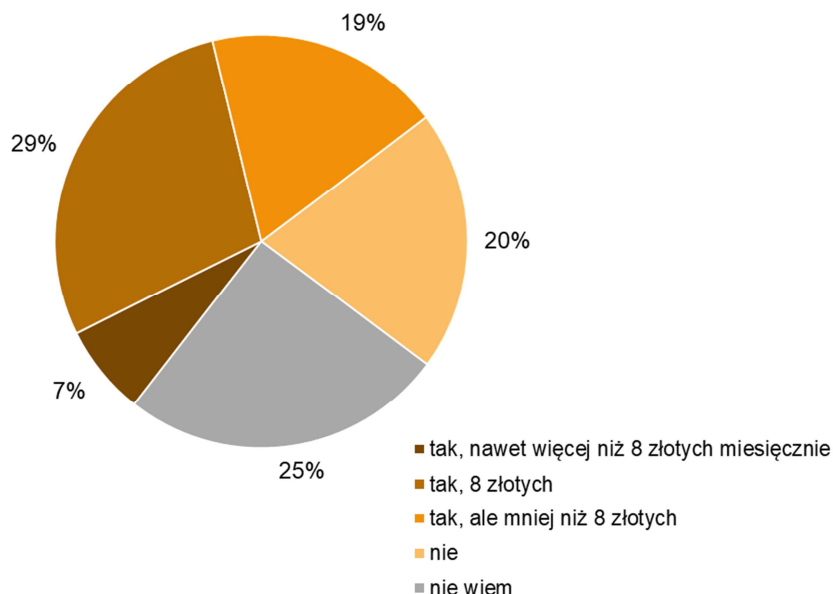
Czy Pana(i) zdaniem, w stosunku do swoich możliwości gospodarczych, Polska przeznaczna na pomoc rozwojową dla krajów słabiej rozwiniętych:

	IX. 2004	XII. 2006	XI. 2007	XII. 2008	XI. 2009	XI. 2010	XI. 2011	XI. 2012	XI. 2013	XII. 2014	XI/XII 2015	XI 2019
zdecydowanie za mało pieniędzy	1%	2%	2%	1%	3%	3%	3%	3%	2%	2%	2%	2%
ZA MAŁO	12%	14%	14%	15%	19%	18%	16%	15%	11%	14%	12%	16%
raczej za mało pieniędzy	11%	12%	12%	14%	16%	15%	13%	12%	9%	12%	10%	14%
tyle, ile powinna	49%	51%	48%	50%	49%	51%	50%	49%	50%	51%	52%	51%
raczej za dużo pieniędzy	11%	8%	4%	5%	6%	5%	6%	7%	8%	5%	7%	5%
ZA DUŻO	14%	11%	6%	7%	8%	8%	7%	11%	12%	7%	10%	6%
zdecydowanie za dużo pieniędzy	3%	3%	2%	2%	2%	3%	1%	4%	4%	2%	3%	1%
nie wiem	25%	24%	32%	28%	24%	23%	27%	25%	27%	28%	26%	27%

Odpowiedzi zapisane kursywą nie były odczytywane respondentom.

55% Polaków zgodziło się, by rząd Polski przekazywał część ich podatków na pomoc rozwojową dla krajów słabiej rozwiniętych. 29% pytanym zgodziło się, by było to 8 zł miesięcznie, a 7% osób było gotowych przeznaczyć nawet więcej niż 8 zł miesięcznie. W badanej populacji 19% respondentów wyraziło zgodę, ale pod warunkiem, że jednak będzie to kwota mniejsza niż 8 zł.

Przeciwko przekazywaniu części ich podatków na pomoc rozwojową dla krajów słabiej rozwiniętych wypowiedziała się mniejszość respondentów - 20%. Z kolei 25% osób nie było w stanie zająć jednoznacznego stanowiska. Wartości te, same w sobie nie sprawiają wrażenia, jakoby osoby przeciwnie przekazywaniu części ich podatków na pomoc rozwojową,

stanowiły liczącą się większość. Jednakże jeśli zsumować obie kategorie, to jednak aż 45% polskiego społeczeństwa nie wyraża się pozytywnie wobec koncepcji przeznaczania jakichkolwiek kwot z ich podatków na pomoc rozwojową.

Im wyższe wykształcenie badanych i silniejsze przekonanie o konieczności wspomagania przez Polskę rozwoju krajów słabiej rozwiniętych, tym powszechniejsza akceptacja dla przekazywania części płaconych przez siebie podatków na pomoc rozwojową dla krajów słabiej rozwiniętych. Wśród osób z

wykształceniem wyższym deklaracje takie składa aż 59% badanych, gdy tymczasem wśród osób z wykształceniem podstawowym jest to 41%, wśród osób opowiadających się za wspomaganie rozwoju krajów słabiej rozwiniętych - 62%, podczas gdy wśród temu przeciwnych – 47%. Wśród osób, które słyszały o Celach Zrównoważonego Rozwoju, gotowość przekazania części swoich miesięcznych podatków na wsparcie krajów słabiej rozwiniętych zgłaszało znacznie więcej osób (81%) niż wśród osób, które nie zetknęły się z informacjami na ten temat (51%).

Warto przyrzeć się także tym, którzy byliby skłonni dzielić się większymi kwotami niż obecnie (tzn. 8 zł miesięcznie lub więcej). Są to najczęściej kobiety (37%), osoby najmłodsze (40%), trzydziestolatkowie (40%) i osoby najstarsze (40%), osoby z wykształceniem wyższym (41%). W najmniejszym stopniu gotowi przeznaczyć na takie cele część swojego dochodu są mieszkańcy najmniejszych miast (44%, w stosunku do 57% w miastach 100 tysięcy i więcej).

Przyzwolenie na zwiększenie środków przekazywanych na pomoc rozwojową jest tym powszechniejsze im jest większa akceptacja dla działań pomocowych Polski na rzecz krajów słabiej rozwiniętych. Wśród osób, które słyszały o Zrównoważonych Celach Rozwoju po 2015 r. 58% zgadza się na podwyższenie obecnej składki na pomoc rozwojową (tymczasem wśród osób, które nie słyszały o tym odsetek ten wynosi 33%).

Wśród osób przeciwnych podejmowaniu przez Polskę działań wspomagających rozwój krajów słabiej rozwiniętych większość nie zgodziłaby się lub nie umie odnieść się do kwestii przekazywania części swoich podatków na pomoc dla krajów słabiej rozwiniętych. Wysokie odsetki osób przeciwnych przekazywaniu części swoich podatków na wsparcie dla krajów słabiej rozwiniętych identyfikujemy ponadto wśród osób z wykształceniem podstawowym (25% przeciw wobec 41% za).

	Zgodziliby się przeznaczyć jakąś kwotę (8 zł lub inną)	Nie, nie zgodziliby się	Brak jednoznacznego stanowiska
Wykształcenie			
Podstawowe	41%	25%	34%
Zasadnicze zawodowe	56%	22%	22%
Średnie i pomaturalne	58%	19%	23%
Wyższe i licencjat	59%	17%	25%
Poinformowanie o Celach Zrównoważonego Rozwoju			
Słyszeli	81%	16%	3%
Nie słyszeli	51%	21%	28%
Czy Polska powinna wspomagać rozwój krajów słabiej rozwiniętych			
powinna	62%	16%	22%
nie powinna	47%	37%	15%

Polska zobowiązała się, że będzie systematycznie zwiększać pomoc dla krajów słabiej rozwiniętych. W roku ... (odpowiednio: 2004, ..., 2014)... na pomoc rozwojową Polska przeznaczy z budżetu państwa jedną dziesiątą (1/10) procenta dochodu narodowego. Jest to ok. 5 zł miesięcznie na głowę statystycznego podatnika. Gdyby to od Pana(i) zależało, czy zgodził(a)by się Pan(i), żeby rząd Polski przeznaczył z Pana(i) podatków 8 zł* miesięcznie na pomoc rozwojową dla słabiej rozwiniętych krajów?													
	IX. 2004	XII. 2005	XII. 2006	XI. 2007	XII. 2008	XI. 2009	XI. 2010	XI. 2011	XI. 2012	XI. 2013	XII. 2014	XI/XII 2015	XI. 2019
tak, nawet więcej niż 8 złotych miesięcznie	6%	7%	10%	10%	14%	12%	10%	8%	7%	6%	10%	5%	7%
tak, 8 złotych	48%	46%	45%	38%	46%	41%	42%	35%	34%	33%	30%	33%	29%
WIĘCEJ NIŻ OBECNIE	54%	53%	55%	48%	60%	53%	52%	43%	41%	39%	40%	38%	36%
tak, ale mniej niż 8 złotych	15%	16%	18%	20%	16%	19%	17%	20%	22%	20%	19%	19%	19%
ZGODZIŁBY SIĘ	69%	69%	73%	68%	76%	72%	69%	63%	63%	59%	59%	57%	55%
Nie	25%	22%	19%	17%	16%	19%	22%	27%	24%	26%	25%	28%	20%
nie wiem	6%	9%	8%	15%	8%	9%	9%	10%	13%	15%	16%	15%	25%

Odpowiedzi zapisane kursywą nie były odczytywane respondentom.

**We wcześniejszych latach były to kwoty 2 zł, 3 zł, 6 zł.*

W porównaniu z badaniem sprzed 5 lat odsetek respondentów deklarujących gotowość przekazywania więcej niż 8 zł miesięcznie ze swoich podatków na pomoc rozwojową dla krajów słabiej rozwiniętych nieco zwiększył się (z 5% do 7%), co sprawiło, że obecny wynik zrównał się z uzyskanym w 2012 roku. Jeśli jednak przyjrzeć się osobom, które obecnie z aprobatą odnoszą się do przekazywania na pomoc rozwojową jakichkolwiek kwot, to obecny wynik nie różni się w sposób istotny od tego ostatniego, choć widoczny jest spadek tego odsetka (57% do 55%). Za sprawą tej zmiany, w tym roku odnotowano najniższy poziom akceptacji (55%) dla przekazywania jakichkolwiek kwot na pomoc rozwojową (do tej pory

najniższy wynik – 57% - odnotowywaliśmy w 2015 roku). Również deklarowana gotowość na zwiększenie dotychczasowych kwot na pomoc rozwojową uzyskuje najniższy wynik (36%), do tej pory najniższy poziom poparcia miał miejsce w 2015 (wówczas 38%). W najlepszym okresie, za zwiększeniem środków przekazywanych przez Polskę krajom słabiej rozwiniętym opowiadało się 60% badanych (w roku 2008).

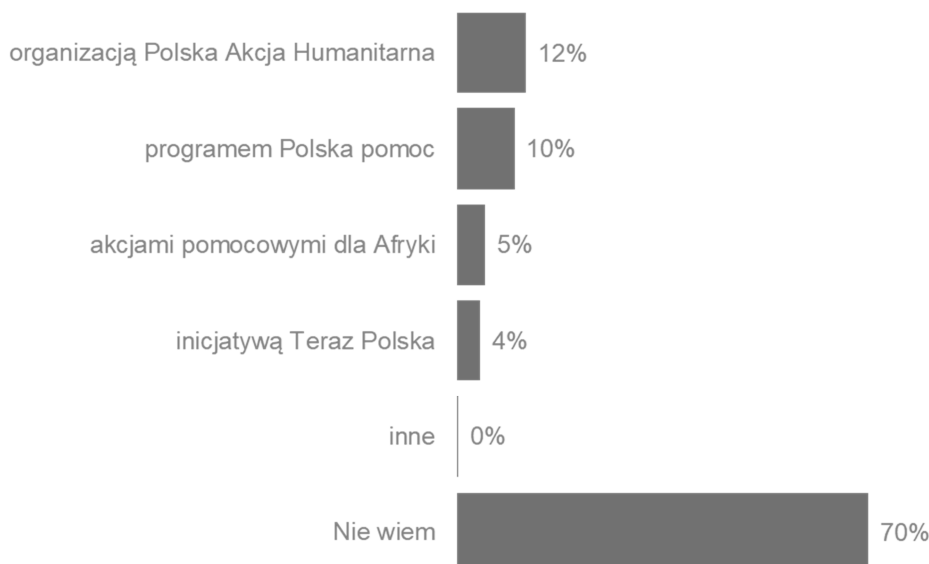
Odsetek osób niechętnych przekazywaniu na pomoc rozwojową dla krajów słabiej rozwiniętych jakichkolwiek kwot jest obecnie jednak jednym z najniższych (20%) – podobny wynik uzyskano ostatnio 10 lat temu. Najmniej postaw przeciwnych identyfikowaliśmy w roku 2008 (16%). W 2019 roku odnotowano natomiast wzrost odsetka osób, które nie potrafiły ustosunkować się do tego pytania.

6. Rozpoznawalność logotypu współpracy rozwojowej

Rozpoznawalność logotypu polskiego Programu Współpracy Rozwojowej kształtuje się na bardzo niskim poziomie. Aż 70% pytanym wprost przyznaje się do niewiedzy, a najczęściej udzielaną odpowiedzią jest sugestia, że logo należy do Polskiej Akcji Humanitarnej (12%). W sumie niewiedzą wykazuje się 90% badanych.

Jedynie 10% Polaków kojarzy zaprezentowane im logo z Programem *Polskiej pomocy*.

Wykres 13 Z czym kojarzy się Panu(i) poniższe logo?

Znajomość logotypu programu *Polskiej pomocy*, częściej niż inni wykazują osoby w wieku 15-39 lat, ze średnim wykształceniem, mieszkańcy małych miast (13% w miastach 20-100 tys. ludności). Co ciekawe, nawet wśród osób, które zetknęły się z informacjami o pomocy Polski dla innych krajów, rozpoznawalność logo kształtuje się na niemal identycznym poziomie, podobnie jak wśród ogółu badanych i osób, które o pomocy Polski dla innych krajów nie słyszały, a wśród tych ostatnich odsetek ten jest nawet nieco większy (8% wśród osób, które słyszały wobec 10% wśród osób, które nie słyszały). W mniejszym stopniu logo poprawnie rozpoznawane jest wśród czterdziesto- i pięćdziesięciolatków.

W porównaniu z sytuacją sprzed 4 lat znajomość logotypu Programu Polska pomoc nie uległa zmianom.

Z czym kojarzy się Panu(i) poniższe logo?			
	XII.2014	XI/XII 2015	XI 2019
Organizacja Polska Akcja Humanitarna	11%	12%	12%
PROGRAM POLSKA POMOC	8%	8%	10%
Tygodnik Nasza Polska	3%	3%	-
Inicjatywa Teraz Polska	3%	3%	4%
Nie wiem	75%	73%	70%

7. Zaangażowanie w pomoc krajom słabiej rozwiniętym

Jedynie czterech na stu Polaków (4%) było w jakikolwiek sposób zaangażowanych w pomoc krajom słabiej rozwiniętym. 96% badanych przyznaje, że do tej pory nie brali udziału w tego typu działaniach, przy czym 15% rozważa taką możliwość w przyszłości. Niemal co piąty badany (19%) nie widzi takiej potrzeby.

Osoby angażujące się to częściej kobiety, osoby w wieku 40-59 lat, z wyższym wykształceniem, mieszkające w miastach 100-500 tysięcy mieszkańców, zwolennicy pomocy rozwojowej oraz osoby, które uważają, że Polska przeznacza obecnie za mało środków na ten cel

Najpopularniejszą formą wsparcia krajów słabiej rozwiniętych, w którą angażują się Polacy jest przekazanie pieniędzy na konkretny projekt lub zbiórkę (53%), nieco rzadziej pieniądze są przekazywane okazjonalnie na działania konkretnych organizacji międzynarodowych (33%). Co czwarty (24%) wspierający regularnie programy pomocowe, wybiera te realizowane w krajach słabiej rozwiniętych. Zdecydowanie rzadziej Polacy angażują się w projekty edukacyjne lub informacyjne dotyczące sytuacji i problemów tych krajów (9%), uczestniczą w realizacji programów pomocowych (9%) oraz dokonują etycznych wyborów podczas zakupów (7%).

Ramowy kwestionariusz „Pomoc rozwojowa 2019”

01	<p>Ze 195 państw na świecie, ile państw – Pana(i) zdaniem - jest biedniejszych lub słabiej rozwiniętych od Polski?</p> <p><i>Daj czas na zastanowienie się. Dopytaj. Wpisz liczbę podaną przez respondenta.</i></p>	<p>..... (wpisać podaną liczbę)</p> <p>Nie wiem</p>	
02	<p>Czy słyszał(a) Pan(i) o Celach Zrównoważonego Rozwoju, które mają zostać osiągnięte przez świat do 2030 r. i obejmują 5 obszarów, którymi są: ludzie, planeta, dobrobyt, pokój i partnerstwo.</p>	<p>1. tak 2. nie</p>	
03	<p>Czy w ciągu ostatnich 2-3 miesięcy zetknął(a) się Pan(i) z informacjami o pomocy Polski dla krajów słabiej rozwiniętych?</p>	<p>1. tak 2. nie</p>	
04	<p>Skąd pochodziły te informacje?</p> <p><i>Zaznacz wszystkie właściwe odpowiedzi</i></p>	<p>1. z prasy, 2. z radia, 3. z telewizji, 4. z Internetu (Facebooka, YouTube'a, Twittera, portali informacyjnych itd.) 5. ze szkoły, uczelni, 6. z kościoła, parafii, 7. od rodziny, znajomych, 8. z wystawy, ulotki, 9. z książek, 10. z innych źródeł (jakich?).....zapisz 11. nie pamiętam</p>	
04a	<p>Jeśli tak, czego dotyczyły / o czym były te informacje?</p> <p><i>Zapisz dokładnie! Dopytaj.</i></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>		
05	<p>Jakie kwestie - Pana(i) zdaniem – stanowią największe wyzwanie w rozwoju krajów słabiej rozwiniętych?</p> <p><i>Wręcz kartę O5</i> <i>Można wskazać <u>nie więcej niż 3</u> najważniejsze sprawy</i></p>	<p>1. Analfabetyzm/ brak dostępu do edukacji 2. brak opieki medycznej 3. choroby zakaźne, w tym HIV/AIDS, gruźlica, ebola, malaria i inne 4. dostęp do wody pitnej 5. niezdolność do wytworzenia wystarczającej ilości żywności 6. zanieczyszczenie środowiska i eksploatacja zasobów naturalnych, zmiany klimatu 7. konflikty zbrojne i inne konflikty wewnętrzne 8. terroryzm 9. niedemokratyczne rządy i łamanie praw człowieka 10. emigracja mieszkańców 11. brak miejsc pracy 12. inne (jakie?).....zapisz 13. nie wiem</p>	
<p><i>Odczytaj:</i></p> <p>Wiele państw oraz organizacje międzynarodowych wspomaga rozwój krajów słabiej rozwiniętych. Pomaga im finansowo i materialnie oraz wysyła specjalistów. Celem tej pomocy jest przede wszystkim wsparcie wzrostu gospodarczego i zmniejszenie ubóstwa, wsparcie reform demokratycznych, rządów prawa i samorządności, zapobieganie konfliktom wewnętrznym i wzrost bezpieczeństwa w świecie. Pomoc rozwojowa ma trwale wspierać rozwój tych krajów. Pomoc rozwojowa nie jest pomocą humanitarną świadczoną doraźnie w przypadku katastrof humanitarnych, klęsk żywiołowych, konfliktów militarnych, itp.</p>			
06	<p>Czy uważa Pan(i), że Polska powinna, czy nie powinna</p>	<p>1. zdecydowanie powinna 2. raczej powinna</p>	

	wspomagać rozwój krajów słabiej rozwiniętych? <i>Jedna odpowiedź</i>	3. raczej nie powinna 4. zdecydowanie nie powinna 5. nie wiem	
O7	Jeśli tak, to dlaczego? <i>Można wskazać więcej niż jedną odpowiedź</i>	1. mamy moralny obowiązek pomagać krajom słabiej rozwiniętym 2. bogatsze państwa pomogły nam, więc teraz my powinniśmy pomóc biedniejszym 3. Polska jest krajem wystarczająco zamożnym, by pomagać innym 4. pomaganie innym może przynieść nam korzyści, np. zwiększyć bezpieczeństwo i prestiż Polski na świecie 5. sytuacja w Polsce zależy również od tego, co się dzieje w innych krajach, nawet w odległych miejscach na świecie (np. wskutek zmian klimatu) 6. dzięki wsparciu na miejscu przeciwdziałamy nielegalnej migracji mieszkańców państw słabiej rozwiniętych 7. konieczność pomocy wynika z międzynarodowych zobowiązań przyjętych przez Polskę 8. z innych powodów (jakich?).....zapisz 9. nie wiem	
O8	Jeśli nie, to dlaczego? <i>Można wskazać więcej niż jedną odpowiedź.</i>	1. Polsce nikt nie pomagał i my nie musimy pomagać innym 2. Polska jest krajem zbyt biednym, by pomagać innym 3. powinniśmy najpierw rozwiązać nasze własne problemy 4. każde państwo powinno samo troszczyć się o siebie 5. pomoc, którą otrzymują kraje słabiej rozwinięte jest źle wykorzystywana 6. inne (jakie?).....zapisz 7. nie wiem	
O9	W jaki sposób Polska może przyczynić się do wspierania krajów słabiej rozwiniętych? <i>Wręcz kartę O9</i> <i>Można wskazać nie więcej niż 3 odpowiedzi</i>	1. pracując na rzecz rozwiązywania konfliktów wewnętrznych w tych krajach 2. wspierając procesy demokratyzacji w tych krajach 3. szkoląc pracowników administracji i instytucji państwowych tych krajów oraz wysyłając tam polskich ekspertów i doradców 4. wysyłając wolontariuszy do tych krajów 5. umożliwiając studentom z tych krajów studiowanie w Polsce 6. przekazując środki na edukację dzieci (szkoły, przedszkola) i dorosłych (studenci, nauczyciele) 7. wspierając opiekę medyczną w tych krajach 8. finansując lub współfinansując budowę infrastruktury na miejscu (np. drogi, instalacje wodno-sanitarne) 9. wspierając działania na rzecz ochrony środowiska i klimatu w krajach słabiej rozwiniętych 10. wspierając małych lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorcze kobiety 11. poprzez inwestycje polskich firm w tych krajach 12. otwierając w większym stopniu polski rynek na produkty z krajów słabiej rozwiniętych 13. w inny sposób (jaki?)..... zapisz 14. nie wiem	
O10	Krajom z jakiego regionu, Pana(i) zdaniem, Polska powinna pomagać przede wszystkim? <i>Można wskazać dwie odpowiedzi.</i>	1. naszym wschodnim sąsiadom (Ukrainie i Białorusi) 2. innym krajom na Wschodzie (np. Mołdawii, Gruzji, Armenii) 3. krajom Afryki (np. Etiopii, Kenii, Senegalowi, Ugandzie, Tanzanii) 4. krajom Bliskiego Wschodu (Palestynie, Libanowi) 5. krajom Azji (np. Birmie/Mjanmie, Laosowi) 6. innym (jakim?).....zapisz 7. w żadnym 8. nie wiem	
O11	W jakich dziedzinach, Pana(i) zdaniem, Polska ma najwięcej do zaoferowania krajom słabiej rozwiniętym? <i>Można wskazać więcej niż jedną odpowiedź.</i>	1. w zapobieganiu kryzysom i odbudowie po konfliktach 2. w poprawie stanu służby zdrowia 3. w poprawie poziomu edukacji 4. w ochronie środowiska 5. w rozwoju rolnictwa 6. we wspieraniu reform demokratycznych (np. rozwoju lokalnych samorządów) 7. we wspieraniu wzrostu gospodarczego i lokalnej przedsiębiorczości 8. w rozwoju infrastruktury (np. szkoły, drogi, instalacje wodno-sanitarne, szpitale) 9. inne (jakie?).....zapisz 10. w żadnej dziedzinie 11. nie wiem	

O12	<p>W jaki sposób, według Pana(i), Polska powinna przekazywać fundusze na pomoc dla krajów słabiej rozwiniętych?</p> <p><i>Można wskazać więcej niż jedną odpowiedź.</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> poprzez polskie organizacje pozarządowe (np. Polska Akcja Humanitarna, Caritas, Polska Misja Medyczna) i firmy poprzez polskie inwestycje w tych krajach poprzez wyspecjalizowane organizacje międzynarodowe (np. UNICEF, Światowy Program Żywnościowy, Czerwony Krzyż) poprzez lokalne organizacje (np. organizacje pozarządowe) działające w tych krajach przekazując fundusze bezpośrednio rządów tych krajów w inny sposób (jaki?) nie wiem 	
O13	<p>Czy Pana(i) zdaniem, w stosunku do swoich możliwości gospodarczych, Polska przeznaczą na pomoc rozwojową dla krajów słabiej rozwiniętych:</p> <p><i>Można wskazać jedną odpowiedź.</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> zdecydowanie za mało pieniędzy raczej za mało pieniędzy tyle, ile powinna raczej za dużo pieniędzy zdecydowanie za dużo pieniędzy nie wiem 	
O14	<p>Polska zobowiązała się, że będzie systematycznie zwiększać pomoc dla krajów słabiej rozwiniętych. W roku 2018 na pomoc rozwojową Polska przeznaczyła z budżetu państwa ok. jedną czternastą (1/14) procenta dochodu narodowego brutto. Jest to ok. 6 zł miesięcznie na głowę statystycznego podatnika. Gdyby to od Pana(i) zależało, czy zgodził(a)by się Pan(i), żeby rząd Polski przeznaczył z Pana(i) podatków 8 zł miesięcznie na pomoc rozwojową dla krajów słabiej rozwiniętych?</p> <p><i>Można wskazać więcej jedną odpowiedź.</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> tak, nawet więcej niż 8 złotych miesięcznie tak, 8 złotych miesięcznie tak, ale mniej niż 8 złotych miesięcznie nie nie wiem 	
O15	<p>Proszę powiedzieć, z czym kojarzy się Panu (i) poniższe logo?</p> <p><i>Pokaż logotyp Polskiej pomocy</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> inicjatywą Teraz Polska programem Polska pomoc organizacją Polska Akcja Humanitarna akcjami pomocowymi dla Afryki inne (jakie?).....zapisz nie wiem 	
O16	<p>Czy w jakikolwiek sposób był(a) Pan(i) zaangażowany/a w pomoc krajom słabiej rozwiniętym?</p>	<ol style="list-style-type: none"> tak, angażowałam/em się nie, ale rozważam taką możliwość w przyszłości nie, nie angażowałam/em się nie widzę takiej potrzeby 	
O16 a	<p>Jeśli tak, to w jaki sposób?</p>	<ol style="list-style-type: none"> przekazałam/am pieniądze na konkretny projekt lub zbiórkę okazjonalnie przekazuję pieniądze na działania konkretnych organizacji międzynarodowych lub NGOs regularnie wspieram programy pomocowe realizowane w państwach słabiej rozwiniętych przez organizacje międzynarodowe (np. UNICEF) lub organizacje pozarządowe. uczestniczyłam/am w realizacji projektów pomocowych w państwach słabiej rozwiniętych (pracownik lub wolontariusz). angażuję się w projekty edukacyjne i/ lub informacyjne dotyczące sytuacji w państwach słabiej rozwiniętych i ich problemów dokonuję etycznych wyborów podczas zakupów (wybieram produkty ze znacznikiem Fair Trade, nie kupuję produktów firm, które naruszają prawa pracowników lub dewastują środowisko naturalne w krajach słabiej rozwiniętych itp.) inny (jaki?).....zapisz 	

KLUCZ DO PYTANIA O4A

Tematyka informacji o pomocy Polski dla innych krajów

Wielokrotne kodowanie np.: „budowa studni z wodą pitną” (3.budowa infrastruktury i 5.brak dostępu do wody pitnej)

Jeśli „97. trudno powiedzieć”, to nie może występować żaden inny kod

W przypadku kontynentów, jeśli wymieniono nazwę kraju dajemy kod zarówno kontynentu jak i wymienionego kraju (np. „paczki żywnościowe dla Polaków w Kazachstanie”, kodujemy numerami: 4, 10, 32 i 39).

1. **ogólnie: pomoc humanitarna – pomoc dla ubogich**, potrzebujących, zwalczanie ubóstwa, tam gdzie są jakieś problemy
2. **pomoc gospodarcza**;
3. **budowa i pomoc w budowie/odbudowie infrastruktury** – budowa ośrodków zdrowia, budowa szkoły
4. pomoc **żywnościowa**, zwalczanie głodu, problem głodu,
5. braku dostępu do **wody pitnej**
6. zbiórka **odzieży, ubrań, butów, koców, namiotów**;
7. zbiórka pieniężna, zbiórka pieniędzy na konta; **pomoc finansowa**, wpłaty za pośrednictwem SMS
8. pomoc **medyczna**, zbiórka leków, szczepionki, pomoc lekarzy polskich, pomoc dla chorych na AIDS, choroby zakaźne
9. inna niż wymieniona – oraz ogólnie – **pomoc materialna**, rzeczowa (np. *środki czystości*)
10. **pomoc dla polonii zagranicą** – pomoc dla Polaków (na wschodzie)
11. pomoc **wojskowa, militarna** – wysyłanie wojsk (do Iraku, Afganistanu), misje pokojowe, misje stabilizacyjne, wysyłanie pomocy w związku z konfliktami zbrojnymi
12. pomoc w umacnianiu procesów **demokratyzacji** – pomoc opozycji demokratycznej w krajach o reżimach totalitarnych
13. pomoc **dla ofiar kataklizmów**, klęsk żywiołowych, trzęsień ziemi, tsunami, powodzi, suszy, lawin błotnych
14. pomoc **dzieciom**; adopcje na odległość
15. pomoc **ofiaram wojen, przemocy** – inwalidów, ofiar wojny
16. pomoc **uchodźcom**;
17. **ogólnie: pomoc dla krajów trzeciego świata**, pomoc dla krajów najsłabiej rozwiniętych
18. **pomoc dla Afryki**, krajów Afryki
19. Czad
20. Etiopia
21. Ghana

22. Kenia
23. Kongo
(Zair)

24. Madagaskar
25. Somalia
26. Sudan, Darfur

27. Uganda
72. Libia

28. pomoc dla krajów Ameryki Łacińskiej – Ameryki Południowej, Ameryki Środkowej

29. Meksyk
30. Nikaragua

31. Peru

67. Haiti
68. Chile
77. Dominikana

32. pomoc dla krajów byłego ZSRR, jego obszaru wpływów (krajów b. „demokracji ludowej”), na wschodzie

33. Armenia
34. Białoruś
35. Chorwacja

36. Czeczenia
37. Gruzja

38. państwa byłej
Jugosławii (ogólnie)
39. Kazachstan

40. Litwa
41. Rosja
42. Rumunia

43. Słowacja
44. Ukraina
76. Łotwa

45. pomoc dla krajów Azji, pomoc dla krajów Bliskiego Wschodu

- 46. Afganistan
- 47. Bangladesz
- 48. Chiny
 - 49. Filipiny
 - 50. Indie
 - 51. Indonezja
 - 52. Irak
 - 53. Iran
 - 54. Kambodża
 - 55. Liban
 - 56.
 - 57. Tajlandia
 - 58. Sri Lanka

- 71. Turcja
- 70. Japonia
- 72. Libia
- 73. Syria
- 75. Wietnam

- 59. pomoc instytucji **kościelnych**, Kościoła, CARITAS, misje katolickie
- 60. pomoc organizowana przez **Polską Akcję Humanitarną (PAH)** Janiny Ochojskiej, akcja „PAJACYK”
- 61. pomoc organizowana przez **Czerwony Krzyż, PCK**,
- 62. pomoc organizowana przez inne instytucje
- 63. pomoc organizowana przez inne osoby lub w której uczestniczyły inne osoby

- 64. **pomoc dla krajów Europy** – związana z kryzysem finansowym
 - 65. Islandia
 - 66. Irlandia
 - 69. Grecja

- 90. ogólniki – *państwa bogate/bogatsze mają obowiązek pomagać biednym, ogólnie: pomoc światowa*
- 96. inne
- 97. trudno powiedzieć, nie pamięta